

Mir divjadi v času materinstva

Karel Raiter

Danes že vsaka gospodarska organizacija stremi za tem, da si z določenimi perspektivami ali načrti zasigura svoj obstoj, oziroma napredek. Tako ima tudi lovstvo svojo načrtano pot razvoja v perspektivnem planu. Logična je nujna posledica in prizadevanje tega — gojitev. Ta vodilna misel pa nalaga slehernemu poštenemu in pravičnemu lovcu določene naloge in dolžnosti, ki morajo nujno postati tudi njihov interes. Le tedaj bomo mimo naravnih pogojev dosegli vidnejše uspehe. Eden glavnih pogojev za uspešnejšo gojitev divjadi je — mir v lovišču — zlasti v času njenega razmnoževanja, v času materinstva.

O tem je bilo sicer že pisano v našem glasilu, toda če se v presledkih neka stvar osveži, dosega boljši uspeh, posebno še pri mladih članih, ki si s tem krepe čut odgovornosti za divjad ter ljubezen in skrb do gojitve ter tako čut lovske pravičnosti.

Z nastopom pomladi, ko se narava prebuja k novemu življenju, se tudi naša divjad pripravlja na svojo življenjsko nalogo — na razmnožitev svojega plemena.

Ko si vsaka izbere svojega življenjskega druga, je pglavitna njuna naloga, da preskrbita oziroma naredita sebi primeren dom. Znano je, da pri nekaterih vrstah skrbita za to oba bodoča roditelja, pri drugih pa je to zgolj zadeva samice.

Da se pa ploditev (roditev) nesenje jajc, valjenje, kotenje odvija kolikor je le možno nemoteno, smo poskrbeli, ali bi vsaj morali že v zimskem času ali rani pomladi. Tedaj je bil najprimernejši čas za pokončevanje vseh vrst roparic.

V času materinstva pa naj v lovišču vlada mir, pa naj si bo v gozdu ali na polju.

Dragi lovec — malo globlje razmisli — kaj čuti valeča ali rodeča mati ob tvojem nenadnem strelu, od čigar strahu se še ni povsem otresla od minule lovne sezone. Ob poku puške, ki nenadoma pretrese ozračje, ji vztrepeče drobceno srce. Dobra mati sicer gnezda ne zapusti, vendar z nepotrebnim in nepremišljenim pokanjem samo vznemirjaš valečo divjad. Ali ni dovolj že elementarnih nevšečnosti (plohe, poplave, toča, grom), ki jih uboga mati mora prestajati.

Ali prav ti, lovec gojitelj ne povzročaš strahu pri doječi in vodeči srni, košuti, zajki ali valeči perjadi, če se jim po nepotrebnem približuješ ali celo streljaš?

V času, ko nastaja mladi rod naše plemene divjadi, naj puška spregovori res le v

izjemnih in izrednih primerih. Če je morda treba odstreliti kako ujedo, naj to opravi malokalibrska puška (flobertovka).

Za množično uničevanje pernatih roparic je naša družina razglasila, da plača za vsako pri-nešeno jajce škodljivcev po 5.— din. Uspeh je bil presenetljiv. Učenci (fantiči) tedaj šole prosti, so pobrali (nekaj tudi lovci sami) iz gnezd 339 jajc in jih oddali gospodarju družine ali bližnjim lovcem. To je zneslo 1695.— din izdatkov v družinski blagajni. Če bi se samo del teh škodljivcev izvalil, koliko koristnih ptic pevk, koristne divjadi, posebno mladičev bi bilo uničenih. Če pa preračunamo izdatke družinske blagajne, ki bi za vsako uplenjeno roparico povrnila stroške le za en naboj (praktično več) kolikokrat večji bi bil izdatek, da ne govorimo o streljanju, ki ga ravno odsvetujem. Sicer nekaterim lovcem ta način ni ravno pri srcu, toda vztrajno lahko trdim, da ima družina od tega dvojno korist. Morda bo kdo oporekal, da se tudi s pobiranjem jajc vznemirja lovišče in vanj pridejo nezaželene osebe. Delno je to res, vendar smo lovci preko dežurne službe, ki je v družini uvedena, to strogo kontrolirali, da se ne bi dogajalo kaj nedovoljenega.

Važno vlogo ima pri gojitvi in miru divjadi pravilen odnos lovcov do kmetovalcev. Kmetovalec lahko pri svojem delu na polju in travnikih, kjer je tedaj, ko divjad vali ali vodi mladiče, povzroča hote pa tudi nevede, lovstvu veliko škodo. Zaradi pospešene strojne obdelave in mehanizacije je to vprašanje vse bolj pereče, ker je neizpodbitno, da mehanizacija poljskega dela uniči neprimerno več divjadi, kakor ročno obdelovanje. Ponekod imajo organizirano takoi-menovano dežurno službo. Pred košnjo s traktorji, preiščejo lovci s psom ptičarjem površine, ki bodo košene. Če samica še vali, pobero jajca in jih umetno dalje vale. Slabše je, če so mladiči že izvaljeni in toliko nebolgljeni, da jih ne moremo najti. Tudi otroci lahko povzročijo mnogo škode v loviščih. Pri vzgoji v odnosu do narave in posebej do divjadi, bi morali lovci šolski kader čimbolj podpreti in tesno sodelovati. Nič manj ni potrebna ustrezna vzgoja pri odraslih, pri kmetovalcih. Koliko več gnezd in zaroda bi rešili, če bi vsak kmetovalec videl v poljski jerebici in fazanu svojega pomočnika pri zatiranju škodljivega mrčesa. Ta pravilen odnos je večkrat odločilen za stalež poljske divjadi. Kako ravnamo z okošenim gnezdom ali najdenimi jajci, je bilo že ponovno opisano. Novost in razveseljivo pri tem je, da se dobi pri Lovski

zadrugi za kebkčke ustrezna hrana, ki je vsekakor za uspešno krmljenje potrebna.

Ker so naši perjadi, kakor tudi zajcem in srnicam nevarne klateče se mačke in potepajoči se psi, je umevno, da tudi le-te držimo na kratko. Če z dostojnim opozorilom nismo dosegli pri gospodarju namena, potem dežurna služba, ki mora v tem času biti okrepljena, poskrbi za red in tedaj mora nujno govoriti puška.

Če bomo z budnim očesom ter z oprčenim psom (da ne vznemirja divjadi) hodili skozi lovišča, pazech tudi na lovske tatove, bomo do-prinesli še del tega, kar narava ne bi mogla sama.

Prizadeven in pošten lovec, ki je bil dosle-den v svojih dolžnostih, si bo lahko odgovoril z lovskim rekom: »Kakor sem gojil, tako bom lovil.«

Planiranje v lovišču

Ludvik Marič

Vsako smotrno gospodarstvo pomeni plani-ranje, posebno v primeru, če gospodarjenje traja več let, oziroma se razteza na daljšo dobo. Za-sledovanje in doseg postavljenega cilja je ve-zana na ugotovitev možnosti in na določitev nalog, ki jih nameravano delo zahteva. Če pre-puščamo potek naključju, potem ne moremo go-voriti o pametnem gospodarjenju. Saj tudi v svojem zasebnem življenju srečamo na vsak ko-rak načrtnost, četudi je to vsakdanje, da se tega niti ne zavedamo.

Nikakor pa ni pravilno in je vezano z odgo-vornostjo, če s poverjeno imovino slabo gospo-darimo, neglede na to, če je to namenoma ali iz malomarnosti.

Gotovo je prijetneje, če načrtovanje obsega naše športno udejstvovanje, kakor pa naše dolž-nostno delo.

Toda pri načrtovanju v lovstvu moramo upo-števati oboje.

Za podlago dolgoročnega planiranja služijo podatki lovskega katastra in izvršeno boniti-ranje.

Dvig staleža in gradnja večjih objektov ni posel enega leta. Možnostim primerno razdelimo delo na več let s perspektivnim planom.

Pri nekaterih vrstah divjadi (zajcih, fazanih, jerebicah, srnjadi) v normalnih vremenskih raz-merah lahko precej načrtno gospodarimo, pred-postavljajoč, da je zatiranje roparic in lovske tatvine urejeno in na primerni višini.

Glavni pogoj je ustrezen osnovni stalež, ki je nedotakljiv. V nobenem primeru ne smemo z odstrelom načeti osnovnega razplodnega sta-leža. Izpadek dohodkov pa moramo kriti s pri-

hranki (rezervni sklad) iz prejšnjih let. Vsaka družina bi morala načrtno ustvarjati rezervni sklad. Kjer ni nobenega ali premalo razplodnega staleža, moramo tudi zarejo (naselitev) divjadi planirati.

Napačno je tudi kalkulirati preugoden pri-rastek, ker to lahko zavede k prevelikemu od-strelu. Krajevno pravilen faktor prirastka mora biti ugotovljen na podlagi bonitiranja.

Iz večletnih statističnih podatkov o odstrelu lahko sklepamo nazaj na dejanski spomladanski stalež z upoštevanjem prirastnega faktorja. Pri tem moramo vzeti v račun tudi rezervate, če njihova površina bistveno vpliva na priplod oz. odstrel.

Na primer: analiza podatkov LD Rakičan glede zajcev nudi sledeče ugotovitve (tabela):

Iz preglednice je razvidno, da je družina leta 1956 prenizko ocenila stalež, leta 1957 točno in tudi leta 1959 kar pravilno. Leta 1958, ki je bilo ugodno za razplod, je družina dosegla večji od-strel, ker je lovila tudi na tistem delu, ki je bil več let rezervat. Predobro uspeli krožni lov tega leta pa je bil kriv, da preostali stalež ni dosegel po bonitiranju predvidenega ter je to lovska družina prav ocenila. Če bi odstrel tega leta bil samo 300, kar bi bilo pravilno, bi se stalež zvišal, računajoč zgube čez zimo na okoli 200, kar bi bilo v skladu z višino izračunanega staleža pri bonitiranju. Tak stalež bi dal ob ugodnih pogojih po bonitiranju določeni odstrel 270 zajcev. Zaradi previsokega odstrela bo dru-žina dosegla pravilen stalež šele leta 1960, če bodo vremenske razmere normalne in s pomočjo

Leto	Prvotno ocenjeni spomlad. stalež	Po bonitiranju predvideni odstrel	Dejanski odstrel	Faktor prirastka	Po dejanskem odstrelu verjetni spoml. stalež	Po bonitiranju določeni spoml. stalež
1956	80	270	208	1,5	140	180
1957	140	270	202	1,5	135	180
1958	150	270	398	1,5	265	180
1959	130	270	200	1,5	133	180

nedotaknjenega staleža v rezervatu. Predvideni stalež po bonitiranju je gospodarsko znosljiv, ker ne povzroča prekomerne škode (kritičen je fižol).

Podani primer naj bi služil kot oslon, ki omogoča na podlagi odstrela stvarnejše planiranje.

Svaril bi pa pred nepremišljenim planiranjem raznih investicij, zlasti pred gradnjami,

dokler nimamo dejansko zasiguranih sredstev in stvarne možnosti za plačevanje anuitet. Nepremišljena, mogoče celo nepotrebna investicija lahko potroši vsa sredstva družine za več let na škodo gojitve v lovišču.

Zato družinskim članom in funkcionarjem ne sme biti žal časa za izdelavo načrtov za nadaljnji dvig lovišča. Tudi to spada k dolžnostim lovca.

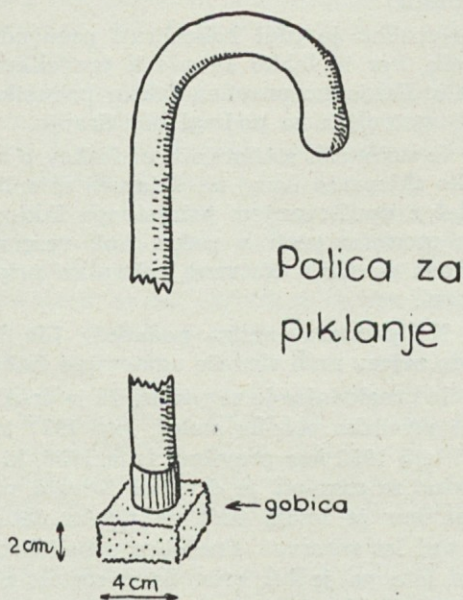
ZA KRVNI SLED

Ljuban Zadnik

Slovenska lovišča so redka brez srnjadi. Letni odstrel srnjadi je okoli 6000 kosov. Smelo lahko trdim, da se zastrelji in ne najde 5 % divjadi, kar predstavlja vrednost poldruega milijona,

dila, a mislim, da ta članek ne bo odveč. Mimo znaja je pa potrebna še dobra volja. Poklicnih lovcev ni in jih tudi ne bo, dokler bo dopuščena pomožna lovsko čuvajska služba in nekak nadzor po članih samih. Treba bo predpisa, da morajo imeti vsaj dve, tri lovske družine skupaj enega psa, sposobnega za delo po krvnem sledu. To bi bil izhod v sili, a vendar nekaj, za začetek.

Za delo po krvnem sledu so najboljši specialni psi, to so bavarski in hanoveranski barvarji. Za naša pretežno srnja lovišča, bi bil priporočljivejši lažji bavarski barvar. Takih psov imamo sorazmerno malo in zaradi tega moramo iskati barvarja za naše potrebe pri drugih pas-

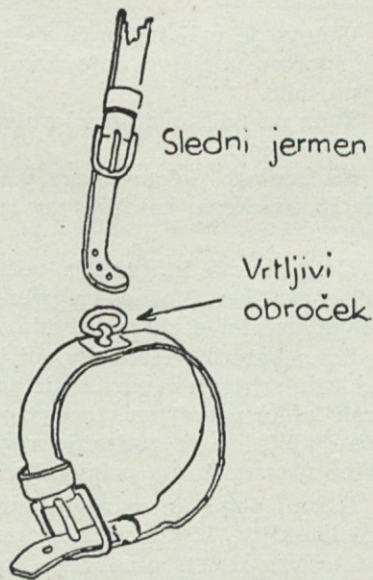

Slika 1

jona, da o trofejah jelenjadi in divjih prašičev ne govorim.

Proti temu je edino zdravilo, iskanje obstreljene divjadi s psom po krvnem sledu. Psov za to delo je bore malo in pride komaj eden na 20 lovišč, kar je odločno premalo. Kaj je vzrok takemu stanju?

Ni vodnikov, ki bi znali izvežbati psa za delo po krvnem sledu in ga pravilno voditi, ni poklicnih lovcev, ki bi prvenstveno morali imeti takega psa in pri lovskih družinah ni zanimanja za psa, ki služi le včasih in ni uporaben ob nedeljah na brahadah. Za to stanje je mnogokrat vzrok v neznanju šolanja tega psa. O učenju psa po krvnem sledu imamo že pisana navo-

Slika 2

mah. Najbolj bi ustrezal brak jazbečar in ostrodlaki jazbečar. S tem pa ne trdim, da druge pasme niso sposobne za delo barvarja, če imajo za to prirojene lastnosti in so pravilno vežbani.

Pri izbiri psa se mora proučiti lovna sposobnost staršev, ker to daje do neke mere jamstvo, da trud ne bo zaman. Posvet s strokovnjakom ni na odmet.

Za delo po krvnem sledu se pes priuči že v zgodnji mladosti in takrat spoznamo tudi njegovo vrednost, kakovost nosu, dovzetnost za učenje in druge vrline ali napake. Pes, bodoči barvar mora imeti poleg navedenih dobrih lastnosti še mirnost, preudarnost, vztrajnost in ostrost. Temu primerno mora imeti tudi vodnik lastnosti, ki psa ne ovirajo pri učenju in pri delu. Živčen, neuravnovešen vodnik pokvari že izvežbanega psa, kaj šele, da ga nekaj nauči.

Pri vežbanju — učenju dolgo delamo samo na umetnem krvnem sledu, ki ga položi vodnik sam ali njegov pomočnik. Za polaganje je najenostavnejši pripomoček navadna palica, ki ima namesto konice pritrjeno gobico, debelo 2 cm, z osnovno ploskvijo 4×4 cm, to je tako imenovana palica za piklanje (glej sliko 1). Pes dela oprčen na posebnem slednem jermenu, to je jermen dolg 6—8 m iz mastnega usnja, 3 cm širok. K jermenu spada tudi poseben ovratnik širok 3—4 cm, ki je z notranje strani in ob robu podložen z mehkejšim usnjem. Psu se ovratnik nadene preko glave sorazmerno ohlapno. Sledni jermen se pritrdi na vretence, vrtljiv obroček ovratnika (glej sliko 2).

Umetni krvni sled se položi na ta način, da se gobica pomoči v kri in se s pritiskom ob tla naredi krvni odtis — pika. Za vajo je uporabljiva kri domačih živali, ki jo lahko dobimo. Da ostane kri tekoča, ji dodamo na 1 liter 1 dcl (vinski kozarec) 4%-ne raztopine natrija citrikuma. Kri se mora hraniti na hladnem, najbolje v hladilniku, da ostane uporabljiva več dni.

Mladega psička, bodočega barvarja (krvoslednika) pričnemo vežbati v sorazmerno zgodnji mladosti, že s četrtem mesecem. Vežbanje se

NEPRAVILNO

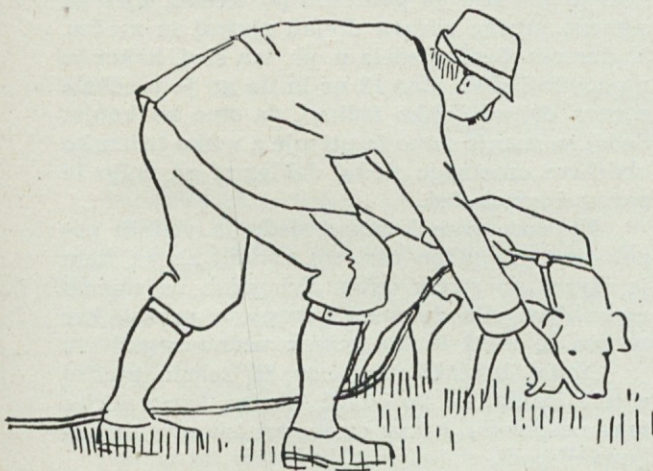
Slika 4

mora povezati z delom, ki je mlademu psu prijetno, to je s hrano. Vaje se delajo po umetnem krvnem sledu, kjer je na koncu sledu polna skleda dobrot.

Pričnimo z delom. Prvi krvni sled je intenziven, močno označen, v ravni črti. S palico za piklanje naredimo odtis na vsakih 50 cm z znova namočeno gobico. Sled je dolg največ 20—25 korakov in star eno uro. Psička pripeljemo na začetek sledu; držimo ga z levo roko na prav kratkem jermenu ali za sam ovratnik; ostali jermen je ostal razvit prosto ležeč. Z desnico pokažemo psičku začetek sledu, krvni odtis in ga tako peljemo korak za korakom, od krvne pike do pike, do konca sledu, kjer mu je skleda že znana. Psiček bo prve dni pokazal malo zanimanja za sled, toda po nekaj dneh bo spoznal, da je sled krvi v zvezi z njegovo skledo, posebno, če smo mu vsako krvno piko dobesedno pokazali.

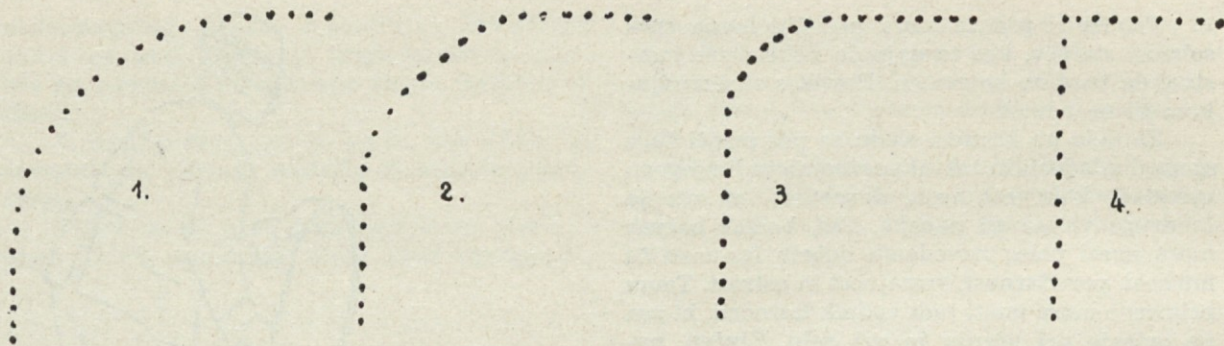
Slika št. 3 kaže, kako se psu pravilno pokaže krvni sled, pa naj bo to pri učenju ali pozneje v praksi na naravnem krvnem sledu. Slika št. 4 pa kaže napačno delo, kar se žal večkrat vidi pri samih preizkušnjah psov. Psu se mora vzbuditi zanimanje, ker pes o sledu nič ne ve.

Sled polagamo vsak dan v drugo smer, tako da mora pes uporabljati nos in ne spomin, da pride do zaželenega cilja. Ko opazimo, da je sled poprijel, mu pustimo nekoliko jermena (od roke do ovratnika že ca. 1.5 m). Ta dolžina jermena še vedno omogoči, da ga takoj popravimo, če zaide s sledu. Pri samem delu moramo spodbujati tudi z besedo, da je tako med vodnikom in

PRAVILNO

Slika 3

Slika 5

psom stik, kontakt. Že takoj, ko ga pripeljemo na sam začetek, mu z roko kažemo sled in rečemo: »Išči kri, išči kri!« To sicer v začetku psičku nič ne pomeni, toda sčasoma bo spoznal, da na to povelje pripelje na koncu sledu do nekaj njemu prijetnega. Tudi med delom po sledu večkrat ponovimo: »Išči kri!« Ni to odsekano povelje, temveč mirno spodbujanje. Ko se začne zanimati za sled in ovohavati posamezne krvne pike, ga še pohvalimo: »Tako, dober, priden psiček, išči kri!«

Pri vadbi ne smemo uporabljati nikakršne sile, temveč ga popravimo mirno, če je zašel s sledu. Če je psiček v enem mesecu popolnoma dojel, kaj je sled in kam ga pripelje, če gre po njem ter pri tem uporablja nos, je led prebit.

Vaje se začno otežavati tako, da je sled vedno manj intenziven in celo, da se pomoči gobica samo za vsaki tretji odtis. Sled se podaljša na 60 korakov, toda še vedno v ravni črti. Vedeti je treba, da učimo mladega psička in da gre mogoče pri nekaj starejšem, hitreje. Toda kar se mlad nauči, to zna. Tudi se na koncu sledu opusti skleda in tam položimo srnin meh. Seveda pa prejme psiček nagrado v obliki dobrega grižljaja. Intenzivnost sledu se še zmanjšuje in tudi še podaljšuje. Ko opazimo, da se je psiček ulegel v jermen, to se pravi, da dela na celem jermenu z glavo pri tleh — pri tem se je obratnik obrnil in jermen teče med nogami — je čas, da vaje začnemo še bolj otežavati. Iz ravne črte sledu preidemo na kljuko. Ta prehod je počasen in sistematičen. Najprej preidemo iz ravne črte v velik lok, tako da se sled obrne za 90°. Lok je iz tedna v teden manjši, tako da preide iz faze 1 do 4 (glej sliko 5) v pravo pravokotno kljuko.

Če je bil pes pravilno učen, mu po polletnem učenju 200 korakov dolg sled z dvema kljukama ne bo delal nobenih težav.

Pomniti je treba, da sled polagamo vedno z vetrom ali z bočnim vetrom, da mu veter ne prinaša daha sledu, temveč ga mora zaznati z nosom pri tleh.

Vodnik mora natančno vedeti, kako je sled položen, ker le tako lahko psa nadzoruje in ga popravlja, če zaide. Zaradi tega mora biti sled

označen na samem terenu ali pa si moramo zapomniti značilne točke, drevesa, grmovje in podobno.

Po možnosti naj se umetni krvni sled za vežbanje ne polaga:

1. proti vetru,
2. po sveže pokošenem travniku ali sveže požeti njivi,
3. po sveže pognojeni ali zorani njivi,
4. po močno obljudenih poljskih ali gozdnih potih in

5. po njivi ali travniku, kjer so bila pred kratkim uporabljena agrokemična sredstva.

Najbolje je polagati sledove v mešanem gozdu, ki nima preveč podrasti in praproti ali preko travnikov z nizko travo.

Omenil sem že, da vaje otežujemo z manj intenzivnim sledom in s kljukami. Gobica se pritisne ob tla le na vsak drugi korak in znova namoči po vsakem tretjem odtisu. Na ta način se porabi ca. 3 dcl krvi za 500 m sledu.

V začetku je sled star le eno uro (čas od polaganja do trenutka, ko psa pripeljemo na navidezni nastrel) in položen po terenu, kjer je sorazmerno malo divjadi. Z oteževanjem vaje se tudi starost sledu povečava, tako da sled prenoči in pozneje ga položimo po terenu, kjer ga sigurno prečka zdrava divjad zjutraj in zvečer. Kadar pes gladko izdelava n. pr. tak sled, kakor je na spodnji sliki, star 12 ur in da ga je prečkala zdrava divjad, lahko trdimo, da smo na konju. Sedaj se znanje samo še utrjuje z vsako tedensko obdelavo umetnega sledu, dokler ni na voljo že naravni krvni sled.

Na naravnem krvnem sledu je vodnik popolnoma prepuščen psu, saj vodnik ne ve, kam je divjad po strelu odšla. Pri vajah ne smemo uporabljati sile, še manj pozneje v praksi, ker to psa le moti in bo učinek vedno negativen.

Nekaj kratkih napotkov za zeleno prakso v tem članku ne bo odveč, ker ga lovec nikjer tako ne polomi, kakor ravno pri iskanju obstreljene divjadi.

Nastrel moramo natančno ugotoviti; včasih ga moramo iskati po vseh štirih in najmanjši znaki morajo lovcu mnogo povedati, če zna na-

drugi dan zjutraj. Mesto, kjer je delo prekinjeno, dobro zaznamujemo. Pri sami prekinitvi pa psa ne odvedemo po sledu, temveč jermen poprimemo, tako da smo ob psu in ga dobesedno dvignemo in nekaj korakov s sledu odnesemo. Na ta način pes ne občuti sile, ki bi ga vlekla po sledu, temveč hipno prekinemo delo na način, ki psu ni neprijeten.

Razne okoliščine zahtevajo različne ukrepe, toda vse moramo preudariti, ker vsak nepremišljen korak lahko sledenje otežkoči ali celo onemogoči.

Včasih je iskanje obstreljene divjadi zelo naporno in dolgotrajno. Toda lovsko pravičnemu lovcu ni noben trud preveč, da popravi ono, kar je zagrešil s slabim, včasih lahkomišljenim strelom. Pustiti zastreljeno divjad, da v mukah pogine, je nečloveško in nelovsko. Za uspešno iskanje obstreljene divjadi je edino pes tisti, ki lahko to izvrši, a mora biti za to delo izšolan.

odšla. Če divjad ni zadeta zgolj v nogo, je vsaka naglica lahko samo škodljiva. Divjad moramo pustiti, da se uleže, kar zelo rada naredi kmalu po nastrelu in po eni uri navadno zgubi toliko krvi, da ji je beg nemogoč. Takrat je čas, da jo poiščemo s psom po krvnem sledu.

V praksi se primeri, da moramo zaradi noči delo po krvnem sledu prekiniti in nadaljevati

Kaj misliš, tovariš?

Lov je končan.

Po dobravah je izvenel lovski rog. Gozd je postal pust in prazen, polja so osamela. Kljunači so šli na jug. Po gozdni jasi se je začel svatovski ples plahih junakov.

Za lovce in lovske družine se je začel čas, ko kritično pregledujejo ne samo gospodarsko bilanco pretekle sezone in prijetna lovska doživetja, ampak tudi njihove napore in prizadevanja za uspehe in napredek lovskega kolektiva. K osnovnim delom v ocenjevanju lovišč spadata sistematičen pregled in analiza vseh večjih dogodkov v minuli sezoni.

Ali je bil stalež divjadi zadovoljliv, kakšna je bila storilnost lovcev in ali je bil v gospodarskem pogledu dosežen učinkovit finančen uspeh, kolikšna vrednost predstavlja plen (divjačina, kože), posebno še glede izvoza itd. O vsem tem in še o marsičem

imajo besedo lovske družine. Taki podatki niso le osnovni vir za prikazovanje življenjskih razmer v naših loviščih, ampak odkrivajo tudi način upravljanja in udejstvovanja ter medsebojne odnose članov v družinah. Vsekakor moremo iz takega gradiva vsaj deloma spoznati življenje posameznega lovskega kolektiva in kako so se posamezniki udeleževali v izvrševanju plana. Zato je treba takim poročilom posvečati vso pozornost. Pravi smisel lova pa ni samo v iskanju gospodarskih koristi, kakor tudi ne samo v športnem izživljanju.

Lov je, rekel bi, spretno združevanje koristnega in prijetnega. Po zakonu je lov povezan z gospodarstvom. Lovsko, kot kolektivno gospodarstvo nalaga posameznemu lovcu znatna gmotna bremena, tako da je lov zanj vsekakor pasivna postavka. Zato ga pa udejstvovanje v lovu odškoduje

v obliki športa, ki mu nudi doživetja in razvedrilo in tako obilo povrne materialne žrtve. Lova torej ne moremo smatrati samo kot izrazito športno panogo, ne smemo pa tudi prezreti dejstva, da prav lov izredno krepi telo in duha, saj povezuje človeka z naravo kot malokatera športna disciplina. In prav to vzgaja lovca k plemenitosti, ki se kaže v njegovem pravilnem odnosu do divjadi, kakor tudi do lovskega tovariša. Športni duh in prosto gibanje v naravi nas najbolj družita s tovariši katerekoli športne panoge.

Lov kot telesna kultura in kot družbeni pojav je dobil športni značaj šele v novejši dobi. Lov v ožjem pomenu, pa je treba razlikovati od športa.

Za šport je značilno tekmovanje po določenih pravilih, da bi dosegli čimboljši rezultat, medtem ko je pri lovu glavni namen gojitev in ohranitev divjadi, tekmovalni moment pa ni bistven. Zato mislim, da lov ne spada v področje športa, marveč gre svojo pot. Kot kolektivna dejavnost se izraža bolj v gospodarstvu, kot dejavnost lova za posameznega lovca pa je bližje športu, če izločimo iz pojma lova športna tekmovalja. Izvajanje lova je v načelu regulirano z zakonom o lovu, podrobnejše pa s pravilniki in poslovniki lovske organizacije, lovskih družin.

Ni moj namen posegati v način lovov, ki jih predpisuje ta ali oni pravilnik, ali pa poslovnik te ali one lovske družine. Dotaknil bi se rad zgolj poglavja o zaupanju do lovskih tovarišev. O tem pravilniki navadno molče. Zakaj? V več družinah sploh

ni uveden individualni lov, morda prav zaradi nezaupanja. Tovariško zaupanje pa je važna etična osnova lovske vzgoje. Zato bi morali nuditi članom lovskih družin priložnost za lov posameznika, ne da bi pri tem kakorkoli vzbujali nezaupanje do njega. Zakaj mora lovec le v družbi dveh, treh tovarišev na lov, če uživa v družini zaupanje.

Posledica tega načelnega stališča pa mora na drugi strani biti brezkompromisni izgon iz lovskih vrst vseh, ki bi zlorabili to zaupanje.

Problem sodobne lovske družine z ozirom na lovsko tovarištvo je važen in vreden najširšega razpravljanja. Saj z lovskim tovarištvom, z drugo besedo, medsebojnim zaupanjem stoje in padejo zdravi temelji lovske organizacije.

Odnos med lovske družinami in našimi lovci je na videz zadovoljiv. V bistvu pa smo doživeli v povojnih letih primere, ko ta odnos ni bil povsem vzgojen, da ne rečem korekten ali bolje tovariški, ki je edini pogoj in poroštvo za pravo lovsko sožitje. Na podlagi izkušenj iz naše preteklosti moramo stremeti, da bi se to čimbolj uresničilo.

Lovska čast je lovcu vodilo na brezkompromisni poti lovske pravičnosti, lovske etike in morale. Z lovske pravičnostjo in zavestjo lovske časti, se družni lovske ponos.

To je bil namen teh mojih skromnih misli z željo, da bi moj slaboten glas dobil v našem glasilu močnejši odmev.

Dinko

Nekaj napotkov k lovu na ruševca

Prof. dr. Jože Rant

Ko je v dolini že bujna pomlad in narava že v cvetju, stopa zeleni Jurij polagoma tudi v gore. Bukev komaj začenja poganjati zeleneče brstiče, macesen zeleni in po prekopnah bujno brste iz tal spomladanske cvetice — teloh, trobentice in dišeči avrikel. Sneg je na prisojnih straneh že močno skopnel, le na osojeh so ga še debele zaplate. Pomladansko sonce je tudi pticam v planinah »odprlo kljune«, iz doline pa se že dolgo oglašča kukavica. V gore je prišla pomlad...

Kdor je okusil pomladne lepote v planinah, jih ne bo nikoli pozabil in bo vedno hrepenel za njimi. In lovec? Ravno pomlad v planinah je za lovca nadvse mikavna, saj vriska po planinah naša najboljša plaha, najlepša, po ljubezenski opojnosti prevzeta, obenem pa najbolj bojovita ptica — ruševca. Lahko rečem, da sem se kot lovec nad 30 let »pogovarjal« s tem ptičem in prav tako lahko trdim, da je ni živali, ki bi je ne bil tolikokrat prekel in zopet tolikokrat vzljubil in cenil. Meni je lov na ruševca prav tolikšno doživetje kot na rukajočega jelena. Lov sam in pa okolje, v katerem se lov odvija, je spomladi silno mikaven, poleg lovske strasti tudi naporen, torej vsestransko športen. Ko sem v dolgih letih nabiral izkušnje iz lova na ruševca, bi jih danes rad podal mlajšim lovcom z namenom, da bi pri lovu na ruševca postopali lovske pravično, znali ta lov ceniti in to plemenito žival spoštovati. Zelim mlajšim lovske tovarišem, da bi ne imeli samo užitka pri lovu, temveč tudi užitek planinca, ki zna občudovati in ceniti spomladno naravo v planinah.

»Ruševca ima na vsakem peresu oko in uho« pravijo gorenjski lovci. Ta pregovor ima vso veljavo. Ruševca je silno plaha ptica, ki jo le redko

med letom vidi ali prepodi planinec samotar ali lovec. Njegova opreznost in plašljivost sta upravičeni, saj ima mnogo zalezovalcev, ki ga zasledujejo vse leto, tako lisica, kuna in planinski orel. Izpostavljen pa je tudi trdim življenjskim pogojem v planinah. Dostikrat ga narava sama pokoplje, posebno v dolgih zimskih mesecih, ko je snega na pretek in ko prede trda za hrano. Le ko prebudi spomladna narava iz zimskega spanja vse življenjske sile, odpre tudi ruševcu ob času paritve kljun in mu zavre kri. Kdor je imel priložnost opazovati ruševca v naravi ob času paritve, bo priznal, da je ruševca v času ljubezenske pijanosti najbolj bojovita in srčna žival, čeprav spada sicer med najbolj plahe ptice. Ker se pri ruševcu družijo ravno spomladi zaljubljenost z bojovitostjo, ga le v tem času lahko opazujemo in — uplenimo.

V teku let sem lovil to plemenito ptico v raznih gorenjskih loviščih, se spoznaval z njenimi navadami in nabiral razne lovske veščine, ki so pri lovu na ruševca potrebne.

Ruševca živi v hribskem terenu, v višini 1200 do 1800 metrov, to je v pasu, kjer preneha gozd in pričinja ruševca in planina. V skalnatem pasu ruševca ni. Tu nima ne hrane niti kritja. Zato domuje v prehodnem gozdnem pasu, ki prehaja v rušje in planino. Lovec na ruševca bodi torej tudi dober planinec, posebno še spomladi, ko je vreme nestalno. Imeti mora zdravo srce in pljuča, utrjen mora biti v planinski hoji, ker je pogosto potrebno hoditi po 3 do 5 ali še več ur do rastišča, zlasti, če ni v njegovi bližini lovske kočje ali planinskega stana, kjer bi lahko prenočil in se odpočil od naporne hoje, se ob slabem vremenu zatekel pod streho, ker je vreme spomladi v planinah muhasto, zelo nestanovitno.

Večkrat sem šel ponoči ob najlepšem luninem svitu na lov, z dnem pa sem bil v največjem snežnem metežu. Ker pa se lov na ruševca odvija predvsem ponoči in te lahko preseneti slabo, mrzlo vreme, nujno svetujem lovcu, da se primerno obleče, posebno dobro, ko v zgodnjih jutranjih urah čaka v zaklonu petelina, kjer mora popolnoma mirno po nekaj ur sedeti. Ker ob teh zgodnjih jutranjih urah večinoma piha močnejši veter, te pred njim ugodno zaščiti koc iz lovske kože. Važno je imeti suhe noge, da ne ozebejo in da se na splošno ne prehladimo. Zato priporočam, da si ob slabem vremenu ali mokrem snegu v zaklonu preoblečemo suhe nogavice, da se izognemo prehladu in ozeblinam. Tudi na še tako lepem lovu pomni, da je zdravje največje bogastvo. Prav ti bo prišel topel čaj v termos-steklenici, da ga po potrebi srkneš. Odsvetujem pa alkoholne pijače, posebno žganje, ker te trenutna toplota prevara in te kmalu jelen še bolj liže kot prej, da pričneš šklepetati, posebno ob slabem vihnem vremenu. Ko te zazebe, pojej raje kos čokolade ali nekaj navadnega sladkorja.

Foto R. Marenčič

Ob tej priložnosti bi lovцем tudi svetoval, da si preoblečejo, preden na stojišču ali v zaklonu sedijo, vsaj svežo srajco in da se predhodno dobro sfrotirajo. Še ob tako lagodni hoji se človek v planinah hitro spoti. Zelo pa škoduje zdravju, če se lovec s prepotenim perilom na stojišču in na vetru ohlaja. Vse to povzroči prehlad. Ne bodi te strah pred prehladom, če se prepoten celo v hudem vetru in na prostem preoblečeš. Že prej si seveda pripravi svežo srajco, se hitro sleci, sfrotiraj in hitro obleci sveže perilo. Takoj boš začutil toploto po telesu, posebno če nato srebneš nekaj toplega čaja. Ne pozabi na suho sfrotirati tudi potna stegna, ki se prav tako potijo kot prsi in roke. Lovci sedimo pogosto tudi ob najbolj neprijetnih vremenskih prilikah, v dežju, snegu in vetru na prostem v naravi in smo, če smo prepoteni, zelo izpostavljeni prehladu. Lovec sede navadno na kamen, hlod, štor ali kar na vlažno zemljo in ni čudno, da se prepotena stegna prehlade. Prav zaradi tega imajo lovci toliko revmatizma v nogah in toliko išiasa. Na lastni koži sem doživel in trpel dve leti na hudem išiasu, to pa le zaradi lovske nepazljivosti. Tudi bi opozoril lovce, ki hodijo v gore, na razvado, da pri vsakem oddihu med hojo kamorkoli sedijo. To pa je nezdravo in nevarno za prehlad, ker navadno prepoteni sedamo na vlažen in hladen predmet. Ker zelo pogosto piha še veter, so podani vsi pogoji za prehlad. Priporočam in svetujem vsakomur, da se oddahne med hojo stoje, saj tudi stoje damo srcu in pljučam priložnost, da se odpočijejo. V teku dolgih let nisem med turo nikoli sedel, počival sem vedno stoje. Tudi ne zalivaj sape s požirki žganja in tudi ne tolaži med počitkom kadilsko strast. Med hojo v hribe ne kadi, če hočeš ohraniti zdravo srce in pljuča. Sploh ne priporočam lovcem pretirano kajenje, ne le v lovski koči, še manj na čakanju. En dober »dim« se bo prilegel po oddanem strelu, da pomiri živce in da laže počakaš, da se žival umiri.

Ker mora biti lovec na rastišču že zelo zgodaj, vsaj pred tretjo uro, je umestno, da prenoči v bližini, da bo imel do rastišča malo hoje, da ne pride do tja utrujen in prepoten. Zato priporočam, lovcu, da pride pred nočjo v lovsko kočjo in da v njej prenoči. Vsekakor pa odsvetujem, kar se žal večkrat dogaja, da se noč uporabi za kartanje in pijančevanje. Če hoče lovec imeti od lova užitek, mora biti vedre glave, ker le trezen in prespan bo užival nad lovom in pokrajinskimi lepotami, ki mu jih nudi pomlad v planinah. Zlasti ne priporočam pijančevanja preko noči, če imaš zjutraj uro ali več hoda do rastišča. Okajen in utrujen lovec navadno na rastišču zaspi ali pa v dremavosti prepodi plaho

ptico. Če je le mogoče, je dobro, da se za nekaj ur uležemo, si odpočijemo noge in srce, pa čeprav na golih deskah, da le ujamemo nekaj trenutkov spanja. Vsaj nekoliko spočit in prespan boš imel res nekaj od lova.

Ruševca poje zgodaj zjutraj, vendar je bolj zaspan kot divji petelin. Vzporedno z rastjo dneva se prebujata tako ruševca kot divji petelin. Na vsak način mora biti lovec že od tretje ure na rastišču v zaklonu. Bolje je nekaj minut pred tretjo uro kot po tretji uri. Posebno ob luninem svitu se rado dogaja, da poskuša posamezen petelin s petjem že pred tretjo, večkrat že celo okrog druge ure. Zato bodi ob luninem svitu raje pol ure prej na mestu, kot v nočeh brez lune. Posebno zato, ker ne veš, od katere strani bo petelin priletel, je pa lahko že prebujen in bi ga s šarjenjem okrog rastišča prepodil. Zato bodi lovčevovo pravilo: raje pol ure prej kot kasneje.

Ker je ruševca zelo plaha ptica, je nujno potrebno, da pripravi lovec dober zaklon, da ga ruševca ne vidi in da se lahko v zaklonu nemoteno giblje in pripravi na strel. Kje naj lovec pripravi zaklon? Lovec mora dobro poznati ruševčeva rastišča in vedeti, kam ruševci zjutraj vpadajo. Navadno imajo ruševci stalna rastišča in uporabljajo za svoje plese prosta snežišča. Zato mora lovski čuvaj spomladi večkrat v goro, kjer zjutraj posluša in opazuje ter odkriva ruševčeva rastišča.

Pri lovu na ruševca je razen zaklona še važno vprašanje, kako priklicati petelina iz daljave na strel.

Lovski čuvaj mora iz večletnihkušenj in opazovanj zgraditi na najbolj primernem prostoru zaklon. Prostor mora biti tako izbran, da se da iz njega kolikor mogoče obvladati teren. Zato je priporočljivo napraviti zaklon na vzvišeni skali ali robu, od koder lahko lovec opazuje vso okolico. Če je snežišče prostorno in strelne daljave prevelike, naj postavi zaklon sredi snežišča na prostem (na planem). To ruševca prav nič ne moti. Nekateri lovski čuvaji se zadovoljijo kar z rušjem, da se skrijejo vanj v bližini rastišča. Zdi se mi, da je tak zaklon pomanjkljiv, ker pride ruševca prav redko po tleh, ampak prileti na rastišče od drugod in pade z velikim šumom kot kamen na snežišče. Ker pa je zelo oprezna ptica, nas lahko pri letu nad rušjem, v katerem smo skriti, opazi. V tem primeru bo spremenil smer svojega leta in sedel — drugam. Če se mu pa zdi situacija samo sumljiva, tedaj bo po doletu na rastišče dalj časa tih in oprezen ali pa po kratkem molku odleti. Ruševca ima itak ustaljeno navado, da po doletu na rastišče nekaj časa kot kip mirno in z iztegnjenim vratom opazuje okolico. Šele

Foto Z. Vidic

ko se mu zdi vse varno, prične peti. Iz zgoraj navedenih momentov so naravni zakloni v ruševju za moj okus nezadostni. Zaklon mora biti na kraju, s katerega lahko z dobro pomerjenim strelom petelina uplenimo. To je po mojem mnenju razdalja največ 40 korakov. Raje pa pustimo petelina bliže, da bo strel sigurnejši. Zaklon naj ima tudi nekake strelne line, pa ne prevelike, da nas ruševci v njih ne opazi. Bodi dovolj prostoren, da se po možnosti lahko v njem gibata dve osebi in da se lahko v njem obračaja s puško. Za ogrodje zaklona naj služijo tri ali štiri srednje močni koli. Za to posekamo star macesen ali drobno gorsko bukev in te grede dobro zvezemo z žico ali pa pritrdimo z žebli. Kole tudi dobro vsadimo v sneg ali zemljo ali pa jih pričvrstimo z lato na bližnje drevo, zato, da nam vihar zaklona ne prevrne. Nato zadelamo z ruševimi vejami prostor med koli; ena veja zapira vhod, skozi katerega zlezemo v zaklon. Dobro je rušje med seboj povezati ali ga z žebli pritrditi na grede, da nam ga veter ne odnese. Tudi streho skrbno zadelamo, da nas ruševci pri letu ne opazi. Prav pride iz deske narejena primerna klop, na kateri boš udobneje v zaklonu sedel kot na mrzli skali ali trdi veji rušja, kajti mirno sedeti po dve ali več ur je naporno. Če sediš na goli skali, mokrih tleh ali snegu, se mnogo lažje prehladiš, kot če imaš pod seboj suho desko. Lov na ruševca ti bo prijetnejši v dobro zgrajenem zaklonu, kjer udobno sediš kot pa če moraš upognjen ali drugače skrivljen čakati na petelina. V takih neprimernih telesnih pozicijah te prično boleti vsi udje, pričeti se moraš premikati v zaklonu, predstavljati noge, postajaš nemiren, odreveni ti roka ali noga prav zaradi neprimerne drže, pri vsem tem pritiska mrz in ko pridejo odločilni trenutki, si nemiren in vse to lahko povzroči, da te ruševci

opazi. V dobrem zaklonišču lahko brez skrbi piješ čaj, ki ti s toploto ohrani prožnost, ali pokadiš cigareto, seveda tako, da zakriješ žareči ogorek. Zaklon naj bo postavljen tako, da je glavno rastišče nižje kot stoji zaklon, kajti ruševci gre na klic zelo nerad navzdol; veliko raje se odzove klicu, če ga kličeš od zgoraj.

Za lov na ruševca je tudi zelo važno **vprašanje orožja in municije**. Navadno se poslužujemo pri lovu na ruševca dvocevke šibrenice. Jaz priporočam na splošno dvocevko, iz praktičnosti pa odsvetujem polrisanico. Dogodi se lahko, da si s prvim strelom petelina zgrešil in lahko z drugim strelom še vedno napako popraviš. Jaz sem vedno uporabljal šibre št. 8 in 6. V desni cevi št. 8 v levi št. 6. Strelna daljva naj bo po možnosti ca. 30 korakov, skrajna meja pa 40 korakov.

Lovec-začetnik naj misli na tri stvari:

1. Petelin prileti na rastišče v somraku, ko ravno prehaja noč v jutro in je vidljivost še majhna. Načelno si moramo zapomniti, da ne streljamo prej, dokler dobro ne vidimo muhe na puški in dokler dobro ne vidimo petelina. Ciljna tarča naj nam bo od strani ob peruti vidno okence bela lisa, od spredaj pa prsi. Nikakor pa ni priporočljivo streljati petelina od zadaj, tudi od spredaj ni dobro. Ko petelin po snežišču pleše, počakajmo, da nam bo stal ali od strani ali pa s prsmi obrnjen proti nam. Zgodnji somrak tudi vara v razdalji: zdelo se nam bo, da je petelin daleč in se ne bomo odločili za strel. Ko pa se dobro zdani, pa vidimo, da je v primerni strelni razdalji. Pri slabi vidljivosti, ko je še somrak, navadno petelina podstrelimo, tega, ali slabo zadene, da ranjen odleti in je za nas izgubljen, ali pa ga popolnoma zgrešimo. Zato streljaj samo ob dobri vidljivosti.

2. Pogosto je zjutraj v planini megla, da je vidljivost komaj 10–20 korakov. Tudi megla moti pri določanju razdalje. Mnogokrat sem doživel, da v megli nisem streljal petelina, ker se mi je zdelo, da je predaleč. Ko pa se je megla razkadila, je z njo odletel tudi petelin in sem razočaran ugotovil, da mi je sedel na 15–20 korakov. Zato mi je bilo kasneje za pravilo, če sem že pri belem dnevu videl v megli petelina, sem ga streljal in tudi — pobral.

3. Tretje varljivo dejstvo je tudi to, da vidi lovec pojočega petelina našopirjenega kot veliko kroglo in ima vtis, da ga je tudi v telesu dosti. Vendar je petelina v mesu malo in ga prav lahko zgrešiš, posebno s šibrenico, ki močno trosi, ali pa, če streljaš predaleč. Zato bodi lovčemu pravilo: ne streljaj prej, preden ne vidiš dobro na puški muhe in dokler dobro ne vidiš petelina in pa — ne streljaj predaleč. Ker imaš dober zaklon, naj se ti ne mudi, posebno, če znaš dobro vabiti in imaš dobro puško in si gospodar nad svojimi živci. Zato je dobro, da napraviš čuvaj v okolici zaklona v razdalji 30 korakov več različnih znamenj v snegu, da zasedi n. pr. veje od rušja na več krajih v snegu tako, da se strelec lažje orientira glede razdalje. To se mi je večkrat zelo obneslo in priporočam vsakomur.

Nekateri lovci jemljejo na lov na ruševca polrisanico, ki ima le eno cev za šibre, druga pa močan kaliber 7–8 mm. Taka puška se mi zdi neprimerna, ker če s prvim strelom zgrešiš, moraš menjati naboje, medtem pa petelin že lahko odleti. Z dvocevko pa to hitro popraviš. Nekoč sem bil s tremi prijatelji na ruševca. Vsi so imeli take puške in vsem se je maščevalo, ker niso imeli dvocevke.

Drugi lovci zopet priporočajo in ljubijo lov na ruševca s preciznim flobertom, ki ima dobro montiran daljnogled. Tak lov opravičujejo s tem, da spada ruševci med veliko divjad in da mu zato velja krogla. Temu nimam kaj pripomniti, ker je včasih

celo potrebno imeti s seboj precizen flobert. Zgodi se namreč, da ne bo prišel petelin kljub klicanju na primerno razdaljo, da bi ga dosegel s šibrami. V takih primerih ga je mogoče upleniti le z drobno kroglo. Da ne pride na klic, se prav rado dogodi proti koncu paritve ali pa kasno zjutraj, ko se je jutranje petje na tleh končalo, ko se petelini prelete na okolišne macesne in pojo tam naprej ob sončnem svitu. Tam jih je težko zalesti na primerno razdaljo, dosežeš ga le lahko s preciznim flobertom. Kroglja, ki jo sicer

uporabljaš za veliko divjad, je premočna in ruševca raztrga, da ostane od njega le kup perja.

Lovce bodi zjutraj že ob pravem času v zaklonu, kolikor mogoče miren, vzdržuj se kašlja, glasnega govorjenja, pa tudi cigareto prižgi na skri-vaj, kajti nikoli ne veš, kdaj in odkod bo ruševce priletel. Posebno težko se je vzdržati napadov kašlja, na čemer trpijo zlasti strastni kadičli. Torej še ponovno svetujem lovcem: vzdržite se kajenja.

(Konec pride)

Divji petelini v Zasavju

Člani lovske družine Litija, ki upravljajo več tisoč hektarov gozdov, niso v letošnjem (1959) letu odstrelili nobenega divjega petelina, čeprav so jih nekateri lovci slišali in videli. Spraševal sem lovce in gozdarje, ki so našli iztrebke in druge sledove divjega petelina v litijskih loviščih. Manj jih je kakor druga leta. Lani sta padla dva.

Divji petelin (*Tetrao urogallus* L.) je zdaj pri nas res bolj redek gost kakor je bil svoje čase. Menda ga je pregnal iz zasavskih lovišč nemir gozdarjev, oglarjev pa tudi turistov. V nekdanjih časih je imela divjad tukaj vse več miru, kakor dandanes, ko sega tempo novega življenja, turizma in športa tudi v te hribe in gozde.

Značilno je, da nima divjega petelina v svojih zapiskih niti Priročni leksikon Slovenskega knjižnega zavoda, ki je izšel leta 1955. Te ptice iz rodu gozdnih kur nima niti pod geslom divji petelin, niti veliki petelin, čeprav uporabljamo oba izraza zanj. Tako leksikon namiguje, da bo menda čedalje manj divjih petelinov po naših gozdovih. Zato jih je kar spregledal. Ta knjiga pa je dala prostor drugi divjadi, tako jerebici, detelu, jastrebu in celo marabuju, čeprav ni iz naših krajev. Priročni leksikon ne pozablja niti kune niti podlasice. S tem je storil velikemu ali divjemu petelinu krivico, saj je divji petelin brez dvoma najlepši okras in ponos naših gozdov. Včasih je bilo okrog Litije, Mamolja, Polšnika, Štange in Janč — torej v pokrajini, ki jo imenujemo Zasavje, — vse več te krasne gozdne kure. Pred desetletji sem večkrat opisal take pohode na divjega petelina v takratnih dnevnikih pa tudi v mladinski reviji Naš rod, ki jo je urejal pisatelj

Josip Ribičič. Še danes me opomni kateri mojih nekdanjih učencev, sedanji lovce, na te moje zapiske o pohodih na divjega petelina.

V 35. letih, odkar živim v litijskem koncu Slovenije, sem neštetokrat prehodil hribe, gozdove in lovišča v Zasavju. Nikamor ne grem brez svinčnika in papirja in tako se mi nabira gradivo o življenju in delu mojega ožjega življenjskega okoliša. V razgovoru z lovci iz janškega predela — med dolinama Besnice in Save — sem zvedel, da so bili nekdaj s petelini bogati predeli okolice Janč, in sicer na Kašelskem hribu nad Ljubljano, na Murjevki nad Gostinco ob reki Savi, na Špilju, v Koreninah in Svislih. Brez njih pa tudi niso bili Lepa draga, Dolgi potok, sosednji Kratki potok in Sovec. Tudi na Lusni in v drugih predelih so zasavski lovci v zadnjih desetletjih odstrelili več petelinov.

V tistih časih, ko so bili lastniki gozdov okrog Litije razni graščaki z Bogenšperka (na previsu med Zasavjem in Dolenjsko), z Grmač v Zavrtniški dolini pri Smartnem), pa tudi s Slatine (zdaj sta obe zadnje imenovani graščini porušeni), je bilo manj lovcev. Od domačih lovcev je imel pač le redek dostop v ta »gosposka« lovišča. Petelini so peli tedaj tudi okrog Polšnika in Velike njive.

Mlajši rod zasavskih lovcev danes niti ne ve o razmerah za časa avstrijske vladavine. Le stari očanci po samotnih hribovskih vaseh še nekaj pomnijo.

Tako mi je sedanji gospodar Vrhkarjevega grunta, Peter Primc, na Mamolju nad Litijo v Polšniških dolomitih natresel nekaj spominov na tiste čase, ko so smeli v gozdove na lov edinole lovci »modre« krvi. Tedaj je gospodaril na Vrhkarjevem gruntu oče Jernej. Pri hiši so rekli pri Vrhkarju zategadelj, ker je njihova domačija prav na vrhu gore Mamolja (660 m nadmorske višine), ki kraljuje nad to pokrajino. V bližini je danes lovska kočna na Kugatovni.

Vse do prve svetovne vojne so prihajali na lov na divje peteline v mamoljske in podmiljske gozdove slatinski graščaki in njihovi gostje. Nekateri povabljeni so prišli celo s cesarskega Dunaja.

Največkrat so prihajali na Mamolj, ker je do tja še danes slaba pot, ki zavira obisk. V tistih časih so jahali na Mamolj na močnih konjih-žrebcih. Poleg Vrhkarjeve domačije so imeli lovsko kočjo.

Na Veliki njivi, v tem samotnem predelu, je bival logar, ki je skrbel za divjad ter krmil srnjad. Tam je lovec tudi lahko nočil.

Precej divjih petelinov so lastniki postrelili tudi na Izerci, kakor se imenuje eden izmed predelov med Mamoljem in Polšnikom. Z Izerce in bližnjega Dolgega brda (z najvišjim vrhom 800 metrov) je prekrasen razgled. Tam blizu je tudi gozdni okoliš Snežnica, imenovan tako, ker tam najprej zapade sneg in najdlje leži. Tedaj so v eni lovni sezoni odstrelili tudi do šest petelinov. Danes je tam manj petelinov.

Jože Zupančič

Foto
Z. Vidic

Valvazor o lovu

K. K.

Valvazorji so bili star plemiški rod, ki je potekal iz Bergama v severni Italiji. Prvi kranjski Valvazor se je pojavil v 16. stoletju; bil je trgovec Ivan Krstnik. Na Kranjskem je obogatel in si pridobil deželanstvo. Po njem je dedoval grad Medijo Hieronim, ker Ivan Krstnik ni imel lastnih potomcev. Hieronimov sin Jernej, deželni odbornik, je imel enandvajset otrok. Dvanajsti je bil Janez Vajkard, iz drugega zakona z Ano Marijo Ravbarjevo. Rodil se je v Ljubljani, na Starem trgu in bil 28. maja 1641. leta krščen. Po brezskrbnem detinstvu je študiral pri jezuitih v Ljubljani, pravega znanja pa si je nabral na tujem, zlasti na Nemškem. Urojena sla po znanju ga je gnala po vsej Evropi in bledega kranjskega gospoda je ožgalo tudi afriško sonce. V začetku šestdesetih let je stopil v Senju pod poveljstvo Nikolaja Zrinjskega ter 1663 in 1664. pomagal v bojih proti Turkom. Po teh podvzetjih je spet odšel v tujino. Svojo vrnitev je slavil z zakonom z Ano Rozino Grafenwegovo in si kupil gradove Bogenšperk, Črni potok in razrušeni Lichtenberg. Na Bogenšperku si je uredil dom in bogato knjižnico; obsegala je deset tisoč knjig, umetnine, matematično in astronomsko zbirko instrumentov ter starih novcev. Tukaj si je uredil tudi bakroreznico in tiskarno. Ves voj čas je posvetil raziskovanju Kranjske. Ko mu je 1687. umrla žena, se je drugič poročil z Ano Maksimilo, baronico Čečkarjevo; tega leta je bil tudi sprejet v angleško Kraljevsko družbo. Življenjsko delo, Slava vojvodine Kranjske, ki je izšlo 1689, mu je prineslo največjo slavo in največje obubožanje. Za izdajo je potreboval denarja, ki ga je dobil s prodajo Bogenšperka, svoje ljubljanske hiše in knjižnice. Konec življenja je preživel v Krškem, kjer si je kupil hišo in 19. septembra 1693. umrl.

Valvazorja nam danes predstavlja njegova Slava vojvodine Kranjske. Kako malo pomenijo vse zastarelosti, če jih merimo ob vročem zanosu rojenega ljubitelja znanosti, ki je svoj čas, talent, vse svoje življenje zapisal nehvaležnemu hudiču Vsevednosti v deželi, ki je po reformacijski ihti ždela v zamolkljem somraku ubitih želja. Zato so mu še napake v čast. Zgodovinarji mu oprasčajo fantazijo, geologi vse, česar ni mogel vedeti, lovci pa naj mu nelovstvo odpišejo na račun Valvazorja-nelovca.

»O živalih na Kranjskem, zlasti o tako imenovanem polhu,« piše v 31. poglavju 3. knjige Slave, ki ima ta naslov. Stilno ljubek, prešerno naiven sprehod po gozdu s poljšjimi jamami in pastmi je samo za tiste, ki imajo kakršne koli težave s hudičem. Vse je nanizano okoli njega in kar ganljivo je, kako pastirski, nehud kopitar je to. Za Valvazorja je namreč veljalo, da goni hudič polhe na pašo. Sam je to doživel in veseli smo da ga je bilo, kristjana, malo strah. Ljudje so polhe lovili s suknjami in škornji ter jih pobijali. Hudiča so se zbal potem, ko je zažvižgal in počil z bičem (kako čedno je lovska strast obšla vražo). Čudno je tudi, nadaljuje Valvazor, da ima vsak star polh na enem ušesu zarezo. Baje jih tako zaznamuje neblagoslovljeni pastir. To misel pa moti dejstvo, da se še ni našel zaznamovan mladič, ki še ni prišel z drevesa. S hudomušno zgovornostjo naniza avtor dokaze, da je nemogoče tako »ekonomičen« enostranski in enorezni pretep, ki bi dovedel do te zareze. Kot kristjan se Valvazor odloči za nebesa, da odtehta hudiča. »Ostane torej sum, ki še ni

Hudič pase polhe — Valvazor

ugasnil, da dobe stari polhi ušesno zarezo ne od ugriza, temveč na nadnaraven način.« Ta kranjski sum pa bi v lovski latinščini drugače zvenel. V nadaljnjem delu poglavja opisuje lov na polhe. Zbirajo se v votlih drevesih. Podrezaš s palico in polh pride ven, da ga ubiješ. Zelo razširjen je bil lov s pastmi, ki so jih kmetje razpostavili po drevesih. — Lovna naprava je preprosta: podobna je strelnemu loku in sestoji iz ločnega lesa in vrvice. Nanjo so deli suhe hruške. Najboljši čas za poljšji lov je bila jesen. Lovili so jih takole: napravijo veliko skrinjo in v sredi odprtino. Vanjo vtaknejo pesto starega kolesa. V cev nabijejo veliko ostrih žeblicev, tako da mole zdolaj konice ven. Polh gre tako samo noter. Skrinjo zakopljejo nad poljšjo luknjo. Polhi se zgnetejo v skrinjo. Tega lova se ni smel posluževati vsakdo, marveč samo tisti, ki je plačal polšnino. Povpraševanje po njihovih mešičkih je bilo veliko, saj so jih prodajali v oddaljene dežele. Krznarji so potrosili kožice z apnom, od česar so dobile črne lise kakor tiger.

Zverjadi je bilo v Valvazorjevem času na Kranjskem še obilo. Saj je bilo veliko zaraščenih gozdov; zlasti v Srednji Kranjski je bilo precej divjin. Naštevava medvede, divje prašiče, volkove, rise, lisice itd. Valvazor omenja tri dramatična srečanja ljudi z medvedom: Še za Valvazorjevega očeta je prišel pri belem dnevu na njegovo graščino Ostri vrh, velik medved, ki so ga takoj ustrelili (XI, 162). V Lovšinovem gozdu na Kočevskem je lovil turjaški knez okrog 1675. leta medvede. V enem dnevu so jih ustrelili osem. En sam medved je hudo ranil dvanajst gonjačev, vendar ni nobeden umrl. Ko je podrl na tla trinajstega Kočevčarja — Medveda po priimku — ga je na njem ustrelil eden od lovcev (II, 224). Na žužemberškem gradu je 1578 medved umoril ženo Janeza Turjaškega. Ko je grajsko osebje slišalo njeno vpitje, je bilo že prepozno (XI, 521).

O volčji razširjenosti nam povedo imena: Volčje, Volčji dol, Volčja draga, Volčja jama itd. Valvazor se pritožuje, da se klati preveč volkov po naših gozdovih in da delajo ubogemu kmetu preveliko škodo, ko mu trgajo konje, govedo, drobnico in druge živali. V zimskem času, ko zapade velik snež, se jih klati po pet, šest do dvanajst ali petnajst skupaj; napadejo tudi ljudi, da samemu človeku ni varno potovati. V zimi 1655 so volkovi mnogo ljudi poškodovali, nekatere do smrti, posebno okrog Turjaka in Čušperka. Tudi divje prašiče omenja (III, 442). V ljubljanskem Mestnem logu so uplenili leta 1342 divjega prašiča, ki je tehtal sedem starih stotov (1 stari stot je 56 kg, skupaj torej 392 kg). Omenja tudi lisice in rise. Vsa ta zverjad je bila najobilnejše zastopana okoli Turjaka in na Kočevskem, prav tako na Notranjskem okoli Snežnika.

Orli odnašajo ovce — Valvazor

V zvezi s podrobnim opisom Cerknškega jezera (ki mu je pomagal do članstva angleške Kraljevske družbe) beremo popis njegovega živalstva in lova nanj. Ko jezero odteče, se priklatijo tja divji prašiči, medvedi, volkovi, lisice, jeleni, zajci. Ko pa je spet pod vodo, nadomesti to divjad vsakovrstna vodna perjad. Tukaj žive različne divje gosi, divje race (rjavke, lisce, pasavke, krempljice, črnke, ponirki, pivlji in še mnogo drugih).

Veliko je tudi sivih čapelj in labodov ter še veliko drugih vodnih ptic. Takšna zaloga čisto privabi sokole, orle in podobne roparice. Zanimive so male črne račke (ponirki, vodne kokoške), ki jih bruha ju Suhadolnica, Vranja jama in Obrh iz svojih žrel. Spočetka so slepe in seveda nevede letanja, kasneje pa spregledajo in vzletijo, kolikor jih ljudje prej s palicami ne pobijejo. Zaradi svoje tolsče so priljubljena jed. Tako jih je 1683 neki Anže Verbar nad tri sto pobil in nacvrl tri lonce masti.

Drobne perjadi navaja veliko in ji je posvetil celo poglavje. Naštevajo škrljance, liščke, ščinkavce, drozga, kosa, slavca, sinico itd. Kot značilnost Jeseniškega polja omeni brinovke kot edine leteče

Skalni golobi — Valvazor

prebivalke tega področja. V gorenjskih gorah pa je nasprotno mnogo ruševcev in divjih petelinov. Od prehodne perjadi omenja bobnarico, pegama, mrtvaško ptico, divje gosi, žerjave. Slednjih leti vsako leto po več tisoč skozi našo deželo. Počivajo na Ljubljanskem barju in imajo svojevrstno organiziran oddih; eden njih straži na drevesu, drugi počivajo. Lov na nje je zaradi njihove izredne budnosti silno težak.

Na cerknškem jezeru in na Kočevskem polju je bilo brez števila prepelc. Turjaški knez jih je v treh tednih na lovu s sokoli naložil nad tri tisoč. Leta 1666 je nek udeleženelec takega lova poslal na cesarski dvor popis, kaj je turjaški grof, deželni glavar na Kranjskem, v treh tednih naložil: 2259 prepelc, 120 jerebov in 26 jerebic (II, 218).

Gorenjce je Valvazor pohvalil kot prizadevne lovce na gamse. Tudi divji petelini, ruševci, jerebice in jerebi niso varni pred zasledovalci. Na Gorenjskem omenja še rise, divje mačke in gamse; pa tudi jelene in srne. Sicer pa jelenjadi in srnjadi ne navaja Valvazor dosti. V zvezi z opisom kranjskih gozdov se mu tu pa tam vtihotapi kaka bežna omemba.

O fazanih pravi Valvazor, da jih je mnogo v majhnih gozdičkih v Istri, pri Čepiču (II, 292). Redili so jih tudi na gradu v Goričanah; Auerspergi so imeli pri Ljubljani voljero. (XI, 668). Tu so imeli tudi »ptičji stolp« z najlepšimi grlicami. Sploh je bila reja ptičev posebno priljubljena zabava plemičev. Tako je omenjena ptičnica v gradu Soteska na Dolenjskem.

Poseben plemiški kuriozum v Valvazorjevem času so bili zverinjaki. Najbolj znan je bil, last Turjačanov, nedaleč od Ljubljane, obzidan in poln srn, jelenov in druge divjadi.

Za konec: Prav slabo bi kazalo slovenskemu lovskemu zgodovinopisju, če bi mu bil Valvazor edini vir. Nespametno pa tudi, če bi mu to zamerili. Imel je »pametnejšega« posla. Zato zaman iščemo klenih lovskih opisov. Iz skromne dokumentacije lahko iztisnemo samo staro, pogrošno resnico, da je bil lov v dobi fevdalizma privilegij plemstva. Kmet je sodeloval pri lovu samo v podrejenem položaju (gonjači). Samo pri malem lovu je bil upravičen sam loviti proti določeni odškodnini (polščina — 2 goldinarja). Vsega tega Valvazor ni podal izrecno, ker mu je aristokratska pozicija ugotovljena. Tudi na živalsko-lovskem področju je plačal davek vraževnosti, ki pa nam je danes narodopisno zanimiv. O lovskih sredstvih in o takrat prevladujočem načinu lova si ne moremo ustvariti jasne slike. Zanimivo je, da Valvazor omenja na Kočevskem polju in na Cerknškem jezeru lov na prepelice s sokoli. Samo se zastavlja vprašanje od kod so dobivali te sokole in kje so jih vzgajali. Tu nam lahko pomagajo Steinbergove navedbe, ki dobro podpro Valvazorjevo poročila.

Poskusila sem izpisati nekaj tistega, kar je ta velikani opisovalne vztrajnosti v svoji vseobjemajoči vedečnosti posvetil lovu in živalim. Njegova strast so bile posebnosti. Tudi na tem področju je ostal zvest tej uravnavi, čeprav ga romantizem aristokrata ni oviral, da ne bi videl in zapisal mnogo stvarnega, povprečnega. V primerjavi z ostalimi področji je lovski delež kajpak skromen. Ni zastopan s posebnim poglavjem, marveč je raztresen povsod, skrit v bežnih opombah in šele kak nevsakdanji dogodek ga začasno prestavi v osrednji krog zanimanja. Kmalu zasumimo, da se Valvazor sam ni podil za divjimi prašiči, da pa je rad poslušal lovske zgodbe. Bil je, kakor smo še danes: Münchhausne zasmehujemo in nestrpno čakamo, da se še kaj zlažejo.

LOV NA SKRAJNEM SEVERU

Veša Kvonezin (Siva Sova)

Na sledi za losom

Globoko v temnih gozdovih, kamor še ni stopila noga belega človeka, sem dojemal sončnotopel objem, ki je hkrati trd, divji in sladak.

Zunaj, na skrajnem severu, je dnevni obrok hrane življenjska nuja in nikakor ne družabna priložnost, pri čemer naj si človek ob vsej uglajeni postrežbi uteši lakoto. Telo potrebuje življenjske snovi, če naj opravlja svoj težaven posel, zato je tu vprašanje prehrane nadvse važno, kajti v divjini ne pomeni pomanjkanje prehrane samo nekaj dni stradanja, ampak gre za biti ali ne biti. Civilizacija ne pusti tako lahko umreti nekoga od lakote, divjina je pa v tem pogledu neusmiljena in stori to brez obotavljanja.

Človeku popolnoma zadostuje za čez zimo tolikšna množina moke, fižola, maščobe, čaja, sladkorja in nasoljenega svinjskega mesa, kolikor ga lahko pelješ s seboj v enem samem kanuju. Poleg drugega se pa zdi, da je meso — kljub modernim nazorom — edina prehranbena vrsta, katera daje potrebne moči človeškemu telesu, ki je v tej klimi podvrženo ogromnim naporom. Življenje je pa v severnem delu Kanade danes prav tako trdo kot nekdanj. Zelo težko bi bilo premagovanje zimske tišine brez mesa. Potrebno silo za lov na divjad pa daje telesu meso, in to v vseh oblikah: kuhano, pečeno, presušeno, okajeno ali pa samo zmrznjeno. To pa seveda še nikakor ne opravičuje brezvestnega uničevanja losa, jelena in druge divjadi. Danes se tudi pri nas strogo izvršuje zaščita divjadi. Tako imenovane gosposke lovce, katerim gre samo za lovske trofeje, pri čemer pa meso neizkoriščeno propada v gozdovih, je smatrati za zločince. Prav tako je obsojanja vredna, sicer ne preveč razširjena razvada, da se oskrbujejo z divjačino taborišča progovnih, cestnih in gozdnih delavcev.

Danes ni več tako kot pred tridesetimi leti (računamo od izida originala, op. prevajalca), ko so hodili v gozd, da so proučevali odmiranje na smrt obsojene divjadi. V določenih predelih naše severne domovine (Kanade, op. prevajalca) še danes mrgoli divjadi, so pa nasprotno druga področja popolnoma opustošena. Prekrižaril sem stotine kilometrov, ne da bi zasledil ali opazil kakršno koli znamenje živalskega življenja, razen zajca. Ako bi bila divjad enakomerno razporejena, potem ne bi bila v nekaterih predelih tako gosto naseljena, kakor to kaže podoba. Tudi Sever ima še dovolj mesa za preživljanje stezosledcev in domačinov. To stanje bi tudi ostalo, ako ne bi neplansko odstreljevali divjadi.

Srednje težak los daje toliko mesa, da lahko s to količino človek pretolče pol zime. Ako se pravilno gospodari, daje los na vsakega člana priseljeniške družine za več mesecev prvovrstnega mesa. Z napredkom civilizacije in z dosežki dežele pa ni lov nič več tako nujen in živali vseh vrst bi bile lahko ohranjene za vse večne čase.

Športni lovci nekako prezirljivo imenujejo za »lovca-mesarja« tistega, ki živi od lova in ga lahko s to označbo razlikujemo od »gosposkega lovca«. Ne sme se pozabiti, da »lovce-mesar« polni z mesom lonce lačnih priseljeniških družin, to je tistih ljudi, ki se žilavo in zagrizeno bore proti težavnim razmeram in imajo trdo življenje, polno odpovedi. Temu se ni treba posmehovati. Pionirji in priseljenci so tisti, ki so položili temelje novi prekomorski deželi in so se za to marsičemu odrekli. Za njih pomeni mast in posušeno sadje slaščico. Osoljeno svinjsko meso, ki ga prodajajo pod različnimi bolj ali manj zvenečimi imeni, kot n. pr. »Čikaške kokoši«, »Slanina kače klopotače«, ki ima popolnoma svojevrsten okus, tako da gozdovniki verujejo, da ima zvezo z mesom klopotače, ali pa čisto enostavno »Svinjski želodec«, je lačnemu dobrodošlo. V resnici je pa vse to dvomljivega okusa.

Na Severu velja jesenski neuspeh lova prav tako nesrečo kot požar v žitnih predelih. V bistvu velja to za lov po potrebi, to je za mesarski lov. Ali je tu še mogoče govoriti o »športu«? Sicer je pa lov za mesom najboljši šport na svetu za utemeljitelje imperija in tvorce neke nacije.

Vsekakor ne nudi zasledovanje losa še dolgo ne tako veličastne slike kot lov na bizone pred 50. leti (računamo od izida originala, op. prevajalca), igra pa pri prizadevanju za zaključno obliko Severne Amerike prav tako važno vlogo.

Kakor ni danes, tako tudi prej ni bil priseljenec tako izkušen kot njegov sosed Indijanec. Toda on je prišel in pride kljub temu do svojega mesa. Lov na bizone je v starem času nudil občudovanja vredno podobo. Indijanci so v pohodu s svojimi poslikanimi konji verjetno sestavljali najboljše neregularno lahko konjenico na svetu. Goli do pasu so tekmovali drveli na svojih konjih in kazali jahaške sposobnosti do take popolnosti, kakršnih ni nikdar dosegla nobena izvežbana vojaška konjeniška enota. Črno morje valujočih teles, kvišku in navzdol zibajoče se glave, vrtinčasti prašni oblaki, skozi katere se je sem in tja bežno zalesketala podoba glasnih in vzpodbujajočih jezdecev, zamolklo topotanje brezštevilnih kopit in — ako so bili to belci — grmenje težkih pušk za bizone, vse to se je medsebojno zlivalo s huronskim kričanjem v barbarski divjini do take demonske slike, kakršne ni bilo mogoče videti v nobenem drugem delu sveta.

Indijanci in priseljenci so ubijali, kakor sem že rekel, samo za potrebo. Prav kmalu se je pa dobilo za bizonovo kožo dolar in že je hitel vsakdo, ki je zbral ustrezno količino denarja za voz, konja in puško, v področja bizonov pod prozornim izgovorom, da bi si pridobil novo obdelovalno zemljo. Začelo se je neusmiljeno uničevanje živali. Oglasili so se uvidni možje in obsojali nesmiselno morijo, v kateri naj žrtvuje nekolikim pohlepnežem svoj obstoj cela vrsta živali. Vlada združenih držav se je pokazala brezbržna. Še več, vladni zastopnik je celo predlagal, naj bi za vsakega ubitega bizona plačali nagrado, češ, da naj bi s tem, da zbršejo z zemeljskega površja bizona, enkrat za vselej rešili tudi tako zelo neprijetno in pereče vprašanje Indijancev.

Moramo pribiti, da Kanada ni poznala vprašanja Indijancev kljub tako številnemu indijanskemu ljudstvu v tej deželi. Določeno indijansko plemo, ki je živelo na obeh straneh mednarodne meje, je stalno vpadalo na ameriško področje nastavarjev pasti, pri čemer so pa spoštovali mirovno pogodbo, ki je bila sklenjena s Kanado, kar je otipljiv dokaz za to, da bi se dalo z malo obzirnosti in takta več doseči pri Indijancih, kot pa so to mogle pozneje cele vojske.

Ceprav ni predrl predlog, da bi izplačevali za vsakega ubitega bizona neke vrste nagrado, se je uničevalna politika nadaljevala. Indijanci, in to tisti, ki so bili dobrohotno in tisti, ki so bili sovražno razpoloženi, so začeli skupni bojni pohod, da bi ohranili svoje prvobitne pravice. To upravičeno bojno napoved so spremljala najbolj grozna uničevalna sredstva in po nekaj letih so dosegli svoj namen: izbrisani so bili celi rodovi bizonov z zemeljske površine. Prerija je postala za nekaj let pravo bojno polje. Končno so taveli le še za dobro zabavo poslednji ostanki bizonjih čred, ki so jih nagnali v državo Teksas. Posledica je bila, da se neke pomladi bizon ni več pojavil na področju Kanade. Tako se je zgodilo, da je bila v kratkem času uničena plemenita, dragocena žival. Pametno in hrabro ljudstvo pa oslabiljeno ter prisiljeno k pokorščini. Vse to se je zgodilo v kratkem časovnem razdobju enega desetletja.

Po nizki cenitvi je dala vsaka ubita žival 200 angleških funtov užitnega mesa; po svoječasni poluradni oceni je bilo okroglo deset milijonov glav, kar pomeni, da je bilo uničenega v prerijah okroglo dvesto milijonov funtov odličnega mesa. To, že itak strahotno sliko je pa treba dopolniti še s tisoči telet brez matere, ki so poginila od gladu ali pa so postala žrtev volkov. Naj bo dovolj o tem. Na ta način se ne utrjuje imperij, o čemer bi lahko govoril, kar bi pa bil zelo slab primer za mojo temo. To masovno ubijanje je bilo vse prej, samo ne pošteno zasledovanje živali, ki je vsekakor najbolj vzburljiva zvrst vseh lovov.

To pa ni dano vsakemu in kdor jo hoče izvrševati, se mora predvsem učiti gibati se kot senca, neupadljivo in odločati hitro, kajti gozd bdi s tisočeri očmi in nikdar ne spi.

Zasledovanje je indijanska umetnost in njeno popolnost obvladajo le nekateri belci in še to samo tisti, ki so preživeli mnogo dni ob molčečih rdečkožcih. Povprečen belec ni nikakršen lovec — zasledovalec.

Razume se, da so izjeme. Nekateri znameniti beli vodniki obvladajo umetnost vabe. (V določenem letnem času je namreč mogoče izvabiti losa v strelno območje; to pa zmore le lovec, ki to popolnoma razume.) Prekanjeni, kot so Indijanci, zasledujejo po predhodnem klicu svojo plemenito divjad tako, da se nikoli niso zapustili gozda brez svojega plena. To so pravi umetniki svojega posla, toda tudi ti bi se morali odkriti pred Indijanci. Nji-

hovo hitro delovanje, nadvse iznajdljivo reagiranje razuma, je treba vskladiti z opreznostjo. Vse to je nujno potrebno z ozirom na prefinjena losova in jelenova čutila.

Rdeči mož je svojemu plenu stalno za petami pa naj se ta giblje po zasneženem ali kopnem področju. Ko najde sled, gre za njo, ne da bi ga žival opazila. Težka igra, kateri so le nekateri belci dorasli. V neprekinjenem ponavljanju si slede poteza in protipoteza, napredovanje in umik, obkroževanje in preža, ki si pa niso nikdar enaki, kajti okolica in okoliščine, lahno, komaj dojemljivo zračno trepetanje — vse to zahteva prilagoditev in budnost do najvišje mere.

Prezaposleni civiliziranec nima niti časa niti priložnosti pridobiti si teh lastnosti. Njegov rdečkoži brat pa živi z naravo in instinktivno ve, kdaj sme napraviti zadnja dva, tri korake, da dobi žival na muho. Zasledovanje losa je pa najvišja umetnost. Lovci ne vidi živali, jo ne sliši, zadostujejo mu samo teden dni stare stopinje in sledovi paše v določenem področju, kjer je moč videti komaj deset korakov daleč.

Sam strel je otroška igra. Ko imaš enkrat žival pred očmi, nudi njeno veliko, masivno telo, ugodno tarčo. Toda, do tega mora najprej priti. Kdo bo koga prej opazil ali lovec losa ali los lovca? Tu leži težava, umetnost in rezultat plemenitega zasledovanja losa.

Vsaka divja žival ima določene navade in lastnosti, ki ji služijo pri obrambi. S temi se okorišča izkušeni lovec. Bober postavlja svojo postojanko. Njegova pokončna drža na vzpetini je takoj opazna. Lisica se zanaša na svojo hitrost in divja v polni vidnosti nasproti strelu. Jeleni, srne, divji prašiči in podobne divje živali skrbje za to, da se nahajajo drevesa ali grmovje med zasledovalcem in smerjo njihovega bega, ki jih torej uporablja tudi lovec za kritje. Losi se pasejo tam, kjer je veter in ostro dojemajo vse, kar se dogaja za njimi, nasprotno pa zanemarjajo do določene mere dogajanje pred njimi. Preden se umire, napravijo na svojem sledu s svojim obkroževanjem nekako zanko in se skrijejo tako, da lahko čimbolje nadzorujejo in preizkušajo veter, ki piha od njihovega zadnjega pašnega kraja. Mi to vemo in temu ustrezno tudi delamo, se pravi, mi izbiramo svoj plen in ga nič več ne izpustimo. Napravimo približno 30 m dolg ovinek in pri tem skrbimo za to, da se neprenehoma dotikamo losovega sleda. Je to bolje kot da bi neposredno sledili, ker ostane na ta način pasoča se žival neprestano zaposlena in mora vohati zdaj sem, zdaj tja. Samo po sebi se razume, da naša pozornost ne sme zapustiti smeri vetra in se moramo skrbno čuvati, da bi trčili na sled, kjer se je žival ustalila, kajti tam je postavljena njena past. Pazimo tudi na to, da ne bi napravili prevelikega ovinka, ker bi lahko zašli na stran vetra, se pravi, da bi zašli v smer vetra. Zasledovanje losa je igra sreče.

Vsenaokoli leži temen gozd, ki spreminja svoje barve zdaj sivo, pa rjavo, brežživljenjsko. Že ure se ni nič spremenilo; mrtev, prazen, molčeč svet. Spotakneš se in takoj vse zaživi svoje polno življenje. Komaj dojemljiva senca — ti si jo morda smatral za preobrnjeni drevesni štor — nenadoma dobiva oblike. Mogočna, temna postava s svojimi orjaško razpostavljenimi rogovilastimi lopatami, štrli skozi goščavo. Skoraj prazgodovinska prikazen. Težko sopeč, z zavito grivo in vsetlobelimi boki jo ubira mrcina na poslednjo vzpetino, obrača težko glavo, ponosno te meri in — zgine in sicer za vedno. Njegov, ne posebnega hitra, toda enakomeren dir, ga hitro oddalji in preden sta pretekli dve uri, že leže kilometri med njim in teboj.

Takoj se zaveš, da je obtičala tvoja puška neizkoriščena v rokah in da je los že na poti na Atibite. Ako si lovec pravega kova, občutiš kljub razočaranju prijetnost ob misli, da je ta plemenita žival ostala pri življenju in si ohranila prostost; saj so še drugi dnevi in — drugi losi.

Kakšno vznemirjenje me prevzame, ko vidim po dveh, treh urah skrbnega zasledovanja divjad zopet pred seboj. Ne poznam večjega zadovoljstva. Stoji pred teboj, ponosno, pripravljena na beg. Nahajaš se v kritičnem trenutku, prišla je odločilna sekunda, ki bo prinesla uspeh ali neuspeh! V tem trenutku morata sovpadati prevdarek in odločitev. Obvladati moram zasoplost, ki je posledica zasledovalnega napora. Ostati moram prav v tem položaju, vseeno ali imajo ali pa nimajo moje noge trdne podlage; v tem trenutku mora biti puška v pripravljenosti. Počasi potegnem, ne, pritisknem na petelina, in že odmeva skozi gozd. Po predhodni tišini zadoni glas, podoben prakriku, in los je zginil. V dolgih skokih hitim na mesto, v teku polnim puško, zakaj los le redko pade ob prvem strelu. Ni bilo potrebno,

ker ga ni več tu! Žival, večja kot konj, je brez sledu zginila. Najdem samo nekaj odtrganih listov in nekaj vražje svežih sledov, toda nobene kaplje krvi! Zasledujem še eno miljo, vendar zastoj. Zgrešen strel! Smola! Tu ni mogoče nič napraviti. Zelo mi je neprijetno, čutim utrujenost in povrh sem še lačen. Najhuje me pa še čaka: moram nazaj v taborišče in poročati o svojem neuspehu kritičnemu in brezčutnemu tovarišu, ki je prav tako lačen kot jaz in nima prav nobenega veselja, da bi me poslušal.

Videti tako ogromnega losa-samca s svojim 1,50 m dolgim, iztegnjenim rogovjem, ki prodira skozi gozd, je podoba, ki zasluži dolgo pot. Spretno reši svojo glavo iz vejevja, težko, orjaško telo se zlekne, okrene v diru in stvor hiti kot vajen oficirski konj pod uzdami izvežbanega jahača. Instinktivno najde mesto, kjer kljub svojemu mogočnemu rogovju nezadržano prodira. Na takih prodirnih mestih je mogoče oceniti veličino losa.

(Konec pride)

Ruševca, oj ptič presneti!

Vinko Trupej

Ruševca, tega prekrasnega, živahnega, razboritega krivorepega ptiča sem pred leti prvič videl pod Roglo na Pohorju. V poznem poletju sem šel preko Ostrušice proti Plazu in naenkrat se je dvignil iz zamočvirjenega goščavja, v katerem je bilo polno brusnic. Toliko, da sem spoznal, da je bil ruševca in ni ga bilo več.

Naslednjo pomlad sem ga hodil poslušat na Štorovje na Vitanjskih planjah. Nekajkrat se mi je posrečilo, da sva prišla čisto blizu skupaj. Pihal in grulil je, da je bilo veselje.

Lansko leto sem dobil odstrel ruševca na Pohorju. Lepe nedelje v začetku maja sem ob treh zjutraj poklical lovca v prijazni koči pod Roglo. Z menoj je bil tovariš, ki je tudi imel odstrel ruševca. Tovariš Ludvik je z lovcom Korlom odšel na rastišče na Gradišče, midva z lovcom Francem pa na rastišče na Štorovje, ki je kakih sto metrov od koče.

Tema je še bila, pa sva sedla pod košato planinsko smreko, do tal gosto obraslo z vejami. Počasi se je začelo svitati, oglasila se je taščica, ruševca pa je bil še vedno tiho. Naenkrat se je oglasil onstran planje, pri Koritu. Takoj nato je še nekajkrat močno zapihal. Na Ostrušici se je oglasil drugi, nekoliko nižje tretji. Lovec Franc narahlo zapiha, oni pri Kozjetu se odzove, da je veselje. Franc zapiha še enkrat in v silovitem letu privrši ruševca v eno izmed smrek pred nama. Kako je pihal! Toda kdo naj ga v gosti smreki zagleda! Tudi svetlo še ni dovolj in na zalaz ni bilo niti misliti, ker sva bila od njega samo kakih dvajset korakov. To je trajalo četrte ure; nato je ruševca nekaj časa molčal in odletel.

Sto korakov od naju je zopet zapihal, nato pa grulil, grulil. Midva pa za njim. Skrivala sva se za košate, pritlikave smreke, lezla pripognjeno počasi naprej, toda kdo bi ruševca v tisti goščavi videl. Končno prilezeva do njega na trideset korakov, toda videla ga še vedno nisva, on pa se tudi ni premaknil, samo grulil je, kakor da ne zna konca. Franc je odložil pelerino in po trebuhu sva lezla dalje. V tem trenutku se je ruševca spreletel. Sedel

je na vrh smreke, štirideset korakov od naju. Skozi vrzel v vejevju sem ga v naglici zagledal, ustrelil in — ruševca je bil že kdo ve kje.

Streljal sem v vrh smreke, vsaj meril sem v naglici tja. Franc pobere pelerino in greva gledat nesrečno smreko, na kateri je sedel ruševca. »Morda sem ga obstrelil,« pravim Francu, »grem pogledat v smreko, kakšna vejica pri vrhu bo gotovo odbita.« Odložim puško in ko priplezam skoraj pod vrh, prileti ruševca nazaj v vrh iste smreke, na kateri sem bil jaz. Če bi bil na njegov prihod pripravljen, bi ga lahko prijel za noge. Seveda je takoj odletel. Franc je planil v bučen smeh in kaj sem si hotel pomagati — še sam sem se smejal, saj kaj takega ne doživiš zlepa.

Mislila sva se vrniti v koč; do nje sva imela slabih pet minut. Toda črni navihane se je zopet oglasil blizu naju. Morda je bil drug. Zalezujeva ga, že sva blizu njega. On gruli vrh smreke in se ne premakne. Še za trideset korakov moram zmanjšati razdaljo, še dvajset, še deset... »Ti samo sedi in gruli, da pridem še malo bliže in moj boš,« si mislim. Takrat pa nastane pri koči in okrog nje krik in vik, kričanje in vriskanje in jodlanje in vmes se oglesi pravi lovski rog. Šolski otroci z Vitanja so imeli prejšnji dan izlet na Roglo. Prespali so v koči in kdo bi si bil mislil, da bodo tako zgodaj vstali. Ko je ruševca čul prve »akorde« koncerta, je stegnil vrat, zamahnil s perutmi in ni ga bilo več.

Tudi onadva z Gradišča sta prišla prazna. V koči smo za prihodnji dan zidali gradove upanja v oblake.

Naslednje jutro sem poskusil znova. »Stari« se je oglašal, tudi zalezovala sva ga, vendar zaman. Karel in Ludvik sta z Gradišča prinesla krasnega petelina, z bujnimi rožami in petimi krivici.

Proti koncu maja sem še nekajkrat poskusil. Vendar brez uspeha. Ruševci so že slabo peli, le po redko je kateri zagrulil. Zjutraj so sedeli vrh smrek in molčali. Za to leto je bilo lova na ruševca konec. »Ga bova pa prihodnjo pomlad, če bo vse prav,« je pripomnil Franc, jaz pa sem mu rad pritegnil.

Veliko življenje

Rajko Marenčič

(Nadaljevanje in konec.)

Spet so zaveli topli južni vetrovi, ki so razgibali krošnje dreves in napovedovali boj zimi. Mladec se je pozibaval v mogočni obrši visoke smreke in čutil v tem veliko zadovoljstvo. Saj bi se lahko prestavil v varnejše zavetje, pa mu ni bilo do tega. Postal je spet nemirno vesel ter poln življenja. Pa kaj bi ne bil, saj se je spet oglasila črnoglava sinička in zažvižgal dletovec, pa tudi popje je pričelo nabrekati in dobivati pomladni sok. Celo sova ne more pričakati noči in uka pri belem dnevu. Tudi veverice švigajo po deblih gor in dol, kot že dolgo ne tako.

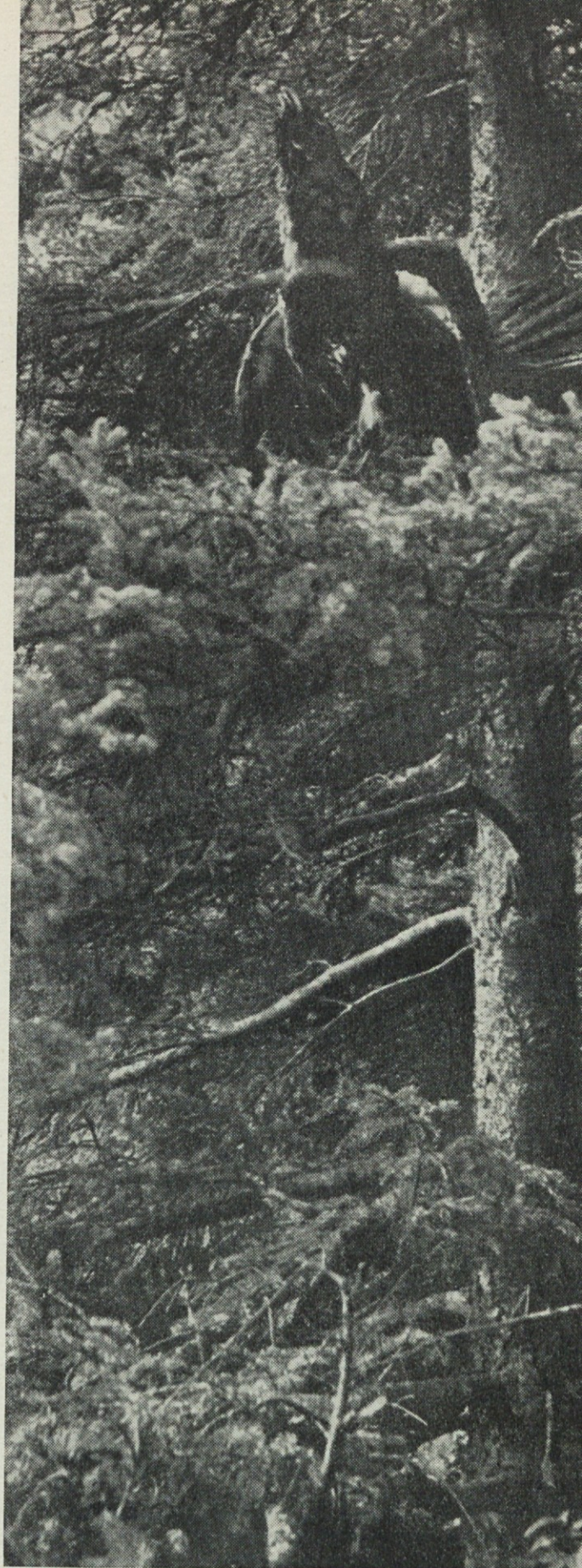
Nekega jutra se oglasi tudi mladec in zakleplje: »tekl, tekl, tekl« — zadrobi in zabrusi. Kitica sledi kitici!

S svojim tovarišem se ne razumeta nič več. Ravno včeraj ga je s svojim krepkim kljunom močno udaril. Sem pa tja našopirita vratove in zakreheta drug na drugega. Starejši je sicer večji in ima tudi bolj kljukast kljun, vendar je mlajši krepkejši in odpornejši, ker si je v zimi našel dovolj kamenčkov ob zapuščeni zidini za svoj želodec.

Spočetka je bilo to nerazpoloženje med njima le majhna zabava. Prišlo pa je do hujšega! Neko jutro sta oba pela na dveh sosednjih macesnih. Mlajši se je prestavil čez čas na zaplato snega, ki je še ostala na jasi. Takoj mu je sledil starejši, jezno sikajoč in se z odprtim kljunom, kot strela zakadil vanj tako, da se je mladec kar vznak prekucnil. In že ga je držal s kljunom za vrat in ga z vso silo obdeloval s perutmi in kremplji, ter ga končno pogнал v beg.

To je bila zanj velika skušnja. V njem je zraslo spoznanje. Nič več ni toliko stikal za družicami, temveč samo iskal in poslušal, kje bo staknil kakega svojega sovrstnika — tekmeča — ki se bo upal z njim spustiti v boj za prostor. Sprva je pel na Zgornji Konjščici, nato se je prestavil celo na Vosunek, pa spet na Malijevec. Vse prostore je obletal. — Pa je spet prišla zima, zapadel je sneg in na debelo pokril krošnje drevja. Več dni zaporedoma ni odprl niti kljuna. Ni pa to trajalo dolgo. Znova je zapela sinička in taščica, pa tudi komatar se je oglasil. Zdržema je pel tudi petelin že teden dni za Malijevcem. Sedaj se je prestavil na glavno rastišče v Javorče. Tu so bili že trije, dva starejša in en mlajši.

V enega teh dveh se je zakadil že takoj prvi večer, prav v hipu, ko je eden ponosno vozil kočijo po starem deblu, ki je ležalo na zemlji, morda že petdeset let. Nič ni premišljal, našopirjen z razpetim repom, povešenimi perutmi in odprtim kljunom je tako nepričakovano navalil

nanj, da se starejši ni utegnil niti pripraviti na obrambo in ga je nekajkrat kar prevälil. Ni mu preostajalo drugega kot da odleti na varnejše mesto, kjer bo prenočil.

Svest si zmage je mladeč ponosno zaklepal in zapel več kitic zaporedoma. V tem je začul že prelet drugega petelina, ki se je spustil tudi semkaj na gred. Takoj brez pomišljanja nanj! Zakrehala sta drug proti drugem — našopirila vratove, toda noč, ki se je v tem neslišno vtihotapila v gozd, jima je preprečila boj in prisilila oba k nočnemu počitku.

Ni se pa še rodil dan, ko sta že oba pričela s kratkim in trdim klepanjem; do pravega petja sploh nista prišla. Skoraj oba hkrati sta se spustila na tla in v istem trenutku tudi že bila skupaj. Nastal je divji boj. V tihi mračni gozd se je razlegel ropot, udarjanje peruti, lomljenje dračja in krehanje pretepačev. Drug drugega sta držala za vrat, neusmiljeno udarjala s perutmi in praskala z močnimi kremplji. Bila sta ena sama trzajoča krogla perja, ki se je kotalila in valjala med drevesnimi koreninami in suhimi vejami.

Mladeč je bil mnogo bolj okreten in drzen napadalec. Čeprav ga je imel stari že pod seboj, se je znal z večjo gibčnostjo izmotati in ponovno napasti. Oba sta že močno krvavela. Kaplje krvi so padale v mehak vlažen mah. Starejši je prej opešal, se izmotal iz boja ter ostal ob starem štoru in težko sodel. Na eno oko ni videl, ker mu ga je zalila kri, ki mu je tekla iz opraskane rože. Tudi naš znanec je bil ves zasodel. Vtem pa sta v bližini začula mehak glas kokoši, ki je zagakala. Kot da je bilo to znak za nov boj, se je mladi spet zagnal v starejšega in ga pričel ponovno obdelovati. Starejšemu so že pohajale moči in se je hotel z zadnjimi močmi umakniti na varno. Ker pa na eno oko ni videl, se je zapletel v korenine prevrnjenega drevesa. Že ga je tekmeč neusmiljeno držal s svojim cepinastim kljunom za vrat in ga stresal in vlačil po tleh. Tako mu je tiščal glavo k tlom, da je starejši skoraj izgubil zavest. Z zadnjimi močmi se mu je iztrgal in se zaril pod korenine bližnjega štora, kjer je obležal negibno mrtev.

Zmagovalec je obstal samo za trenutek, težko dihaajoč od boja — stresel perje, očistil kri, ki mu je curljala iz vratu in že zaklepal »tekl, tekl, tekl«. Takoj se je tudi oglasil vabljeni glas kokoške. Razprostrl je rep v pahljačo — povedil peruti — in klepanju je sledilo trljanje in kluk in že tudi brušenje. Vmes je poskakoval visoko v zrak in pokal s perutmi.

Bil je to pravljični knez iz gorskega pragozda. Njegove široke prsi so se lesketale kovinsko zeleno, obsejane od žarkov vzhajajočega sonca, pahljačo mu je krasila počez bela pasa, podbradek pa mu je štrlel daleč naprej; rdeče rože so mu žarele kot ogenj, zakrivljeni kljun

mu je bil bel kot iz slonove kosti. Prava podoba zmagujoče narave!

Po tej zmagi so se začele zbirati grahaste neveste kar same od sebe okrog njega. Bilo jih je pet. Še drugi ptiči so pričeli peti in žvrgoleti vse bolj veselo in živahno, kot bi bili naročeni, da proslavijo to njegovo veliko zmago.

Kraljiček je odprl svoj kljunček kolikor je le mogel, črnoglavka je zaigrala kot na flavto, drozg je zažvižgal, taščica žgolela in celo kukavica je potegnila za svoj zvonček. Žolna je zabobnala na staro bukovo deblo, da je odmevalo daleč po lesu in golob je zagrulil.

Petelina je prevzel pravi ljubezenski opoj, da je poskakoval, udarjajoč s perutmi, visoko v zrak ter s kremplji drsal ob trda letalna peresa, vmes pa skrbel pri mladih nevestah za svoj zarod.

Ostal je gospodar na rastišču. Če se je le eden ostalih petelinov oglasil v bližini, mu ni prizanesel. Pretepel je vsakega in ga pregnal. Nikakega miru ni imel; na drevju sploh ni pel, ker je venomer samo poslušal, če si še kateri upa oglasiti. Stalno se je preletaval. Le dva lanska petelinčka sta ostala v bližini. Z ta dva pa mu ni bilo mar.

Opazil pa je že nekaj dni zaporedoma, da prihaja na njegovo rastišče človek. Tudi to je ugotovil, da se premika le takrat za nekaj korakov, ko on brusi. Prav zato je večkrat premolknil in kitico odtrgal s klukom in znova pričel. Zmeraj bolj je bil previden in njegovi čuti so bili napeti do skrajnosti. Nič mu ni ušlo. Stalno je iskal svoje tekmece in vabljuje družice, pri tem pa pazil na sumljivega človeka, ki ga je zalezoval, pa še na zlatogrlo kuno, lisico in kragulja.

Nekega meglenega jutra je pel dalj časa kot navadno na debeli macesnovi veji. V tem ga je udaril močan sunek ravno v prsi in ga zbil z veje. Mnogo perja mu je pri tem odletelo, po vseh bližnjih vejah je zaprasketalo in zamolkel grom je odjeknil po tihem gozdu. Komaj se je še ujel in zdrave peruti so ga odnesle na varno, v staro poseko pod Malim Javornikom. Šele med preletom, ne daleč od macesna, na katerem je pel, je opazil človeka!

Sedaj je začutil tudi bolečine v prsih, kri mu je lepila prsno perje. Vendar rana ni bila usodna. Kmalu je spet razpel pahljačo in pel lepo staro pesem — med prevrnjenimi štori!

Odsihmal je bil še previdnejši in se je oglašal večjidel samo zvečer in le poredkoma zjutraj. Zelo rad pa je izkoristil za petje mesečne noči.

Bukve so spet ozelenele in gozd je postal senčen. Kokoši so se porazgubile druga za drugo in ostal je sam. Ob robu poseke je staknil pri svojem pohajkovanju eno, ki je že sedela na gnezdu. Grdo jo je nagnal in hotel kopčati. Ker

se je branila ji je pokončal gnezdo. Čez nekaj dni pa se mu je znova udala.

Ugasnil pa je tudi v njem ljubezenski ogenj. Nekega jutra je sedel prav na vrhu macesna, katerega veje so že pognale svetlo zeleno igličevje in rdeče mačice. Vtem je završalo v zraku in ni se še zavedel, kaj bi to bilo, že je sedel na nasprotni veji grahasti kragulj — samec. Sedel je nasproti njemu z upognjeno glavo, rahlo sklonjen, kakor pripravljen za napad. Predvsem ni mogel prenesti pogleda njegovih mrzlih, prodirajočih, ognjenih oči, ki so izdajale morilca. Čeprav je bil navajen zmagovati, mu je ob tem pogledu upadel pogum. Srce mu je skoraj prenehalo biti. Proč, samo proč od tega strašnega pogleda! Spustil se je v let, kolikor je zmogel. V ravni črti je vršal proti ozelenelemu gozdu. Z vso silo je priletel v obršo drevja, kjer so ga veje neusmiljeno udarjale po glavi, perutih in hrbtu. Pa na to ni mislil, saj ga je senčni gozd zajel vase in ga rešil pred strašnim zasledovalcem. S poslednjimi močmi se je zavlekel v gosto podrast in naslonil glavo na hladen mah. Dva dneva je ostal skrit pod vejami mladega bukovja. Stresala ga je mrzlica in perje je postalo zmršeno in motno. Toda njegova močna narava je vzdržala; počasi je ozdravel in rana na hrbtu, ki jo je dobil pri udarcu ob debelo vejo se mu je zacelila.

V tej okolici je ostal vso dobo golitve. Hrane je bilo dovolj. Kmalu se mu je moč povrnila. V svojem novem svetlečem oblačilu je postal spet ves razigran. Nekega dne je odrinil nazaj proti Zgornji Konjščici, ker je vedel, da bodo že zorele rdeče jagode, malo kasneje črne borovnice, pa maline in celo brusnice. Večkrat tudi vidi, da prihaja sem gor človek, ki mu pa ni nevaren. Pri takem srečanju dostikrat niti ne odleti, temveč se samo pritisne k tlom, da izgleda kot star preperel štor. Ko pa se koraki oddaljijo, se spet mirno pase naprej.

V času, ko mogočno rukajo jeleni, je v teh gozdovih sicer nemirno, vendar to petelina ne moti. V lepih jutrih celo zakleplje kakor spomladi.

Jeseni je sledila mila zima, z bogatim smrekovim obrodrom. Nobenih skrbi ni za hrano. Sneg je pod smrekami kar posut s semenom, ki si ga nabaše polno golšo. Pri tem mu dela družino jerebja družina. — Del zime prebije s petelinom, ki ga pozna že od pomladi. Tako sta se navadila drug na drugega, da sta si postala dobra tovariša — čeprav ga je spomladi pri ženitovanju skoraj do smrti pretepel.

Znova pride v gore pomlad. Sneg se prične topiti in kmalu pokukajo prve glavice teloha iz zemlje in velika lesna sova uka vsak večer, nedaleč od svojega gnezda, ki ga ima v starem bukovem duplu.

To leto se je zbralo v Javorčah kar sedem petelinov. Dva od teh sta padla že takoj prve

Foto R. Marenčič

dni. Od ostalih pet so se štirje spet pojavili na rastišču, od teh dva tuja in še en mladič. Pa mladeč, ki je med tem postal cel mož — silak, je bil med njimi.

Brez miru se je preletal in se neusmiljeno pretepal, dokler ni rastišče očistil vseh tekmecev. Nič se ni držal svojega kraja, ampak pel to jutro na robu ob stari žični ograji, drugič spet više proti vrhu Javorč — pa spet pod potjo. Vedno pa je imel okoli sebe neveste.

Nekega večera je hotel na rastišče neopazen, da preseneti kakega paberkovalca. Daleč od rastišča se je spustil na tla in se bližal peš. Ni pa še prišel do svojega torišča, ko opazi pod šopom smrek, sredi rastišča nekaj svetlečega. Ko tako natančno opazuje vidi, da to ni prevrnjena korenina ampak — lovec! Neopazeno se stisne in se naredi majhnega — steče med kupi polomljene hoste za debelo jelko in od tam z velikim ropotom odleti na varno.

Meglenega jutra preneha zelo zgodaj s petjem in se spusti na tla, kjer so ga že čakale zaljubljene kokoši. — Od poseke sem pa se tiho plazi proti rastišču star lisjak, ki ima sprednjo nogo krajšo in trdo, brez stopala. Pred leti ga je pustil v železju. Tudi zob ima le še malo, ker si jih je polomil, ko je besno grizel v železje, preden si je odgriznil nogo. Vidi že slabo in tudi sliši ne več najbolje. Pred nekaj dnevi se mu je posrečilo, da je ujel dva ščinkavca, ki sta bila tako zaverovana v medsebojni pretep, da sta ga opazila šele, ko jih je imel že takorekoč v gobcu. Lačen z oguljenim repom, na čez mero visokih nogah je pohajkoval po gozdu. V tem začuje klepanje petelina. Vse to on dobro pozna, saj je pravi mojster v naskakovanju. Sprva zalezuje brez kritja, kmalu pa se pritisne in plazi kot

mačka, izkoriščajoč sleherno kritje. Tudi je že opazil petelina prav v hipu, ko je ta odskočil visoko v zrak. Toda obdan je od kur, ki venomer gakajo. Previden mora biti. Telo se je kar pogreznilo med plečke in pritisnjen je k tlom, da ga skoraj ni opaziti. Črni smrček, obdan že od sivih dlak, mrzlično dviga in lovi zrak. Prebrišane oči ima skoraj zaprte. Tako pride do preperelega, z mahom poraščenega debela, ki ga še loči od strastnega pevca. Prav počasi, počasi se premika, da ni opaziti njegovih gibov. Spozna pa ga taščica, ki prestrašeno zacvrči. To mu že vzame korajžo in upanje. Toda petelin je tako zaverovan v petje in kokoši v petelina, da ga ne opazijo.

Že računa sam pri sebi, v koliko skokih bi bil pri petelinu. Obrasel štor ima že za seboj in le še neke suhe veje mu nudijo kritje. — Petelin ponosno koraka z razprostrtim repom in vozi kočijo. Strastno prepeva svojim oboževankam. Ena od teh se mu približa in počepne tik pred njega. Petelin trdo zapraska s kremplji po perutih — v tem se lisjak požene. Kokoš je bila lisjaku bliže, zgrabi kar to...

Že naslednje jutro je hotel lisjak spet poskusiti, toda dobil je v nos človeka in takoj si je bil na jasnem, da danes lovi peteline nekdo drugi. Bila je še popolna tema — petelin kleplje in le poredkoma dokonča kitico. Iz jelke se prestavi na macesen — tam zatrlja nekajkrat, toda le do kluka, potem posluša in opreza. Pa ne toliko iz previdnosti, bolj zaradi tekmecev. Tedaj počí nedaleč od njega na tleh suha vejica. V trenutku se stisne in iztegne vrat. Toda nič sumljivega ne opazi. Strast do petja se mu povrne, vendar

iz previdnosti spet konča pred brušenjem — spet sliši, da počí vejica. Tam spodaj v temi opazi preperel bukov štor. Še bolj podaljša vrat, zakleplje, ponovno gleda in spozna — človeka! Kot misel se požene z veje in le še ropot peruti nakazuje smer odleta.

Tudi lisjak ne more pozabiti ugodne prilžnosti in vsa jutra opreza — zaman! Vse tri dni dobi v nos človeka. Končno četrti dan ugotovi, da je zrak čist in tudi petelin kleplje, toda na drevesu. Že hoče nadaljevati svojo pot, ko sliši, da se je petelin spreletel na tla. To mu vrne upanje in z vso spretnostjo se pritihtapi čisto blizu petelina, ki divje poje. Opazile pa so lisjaka kure in med odletom se ena zaleti v petelina, ki je z ropotom zapustil nevarno pozorišče...

Pred koncem je še enkrat hotel ponoviti svoj ples na mehkem mahu. Pa tudi lisjak svoj lov. Mršavo in pretegnjeno telo lisjaka se je pritisnilo na zemljo, ko je petelin plesal proti velikima skalama, kjer ga je za hip skrila plitva dolinica. V skoku se lisjak pritisne ob skalo, da ga ni opaziti. Petelinu se je zdelo, da se je nekaj premaknilo. Mahoma je postal dolg in tenak in da bi bolje videl, je stopil proti skali in trdo kratko zaklepal. Nič sumljivega ni opazil, le kukavica je glasno kukala. Petelin ponovno razpne pah-ljačo in zapelje kočijo proti skalam. Pa še ni dokončal napeva, ko se požene lisjak in v njegovem škrbastem gobcu strepeta petelinovo življenje.

Nekje v tihem zelenem gozdu se hkrati pod grahasto kokoško poraja novo mlado življenje — mlad petelin!

To je tisto veliko — življenje!

Foto R. Čenčič

MEDVEDEK MATJAŽ

Lado Andrejev

(nadaljevanje)

Tako sta živela Matjaž in Taro vso zimo, medtem ko je Strmen premišljal, kaj naj stori z Matjažem. Hrane potrebuje za tri fante, s čim ga bo on, ubogi drvar, hranil?

Ceprav ga je imel zelo rad, vseeno mu je bilo žal, da ga je odnesel materi in da ga ni pustil v gozdu. In sklenil je, da ga do poletja še prehrani, potem pa, če se ne bo našel dober kupec, ga bo podaril kakšnemu gospodu v mestu.

Še nekoliko skodel je narezal Mišo Strmen in bilo je konec zime. Sonce se je povzpelo više na nebu, drobni potočki pa so žuboreli po strmih bregovih v dolino. Tu pa tam so se pojavili tudi skopneli hribčki in prve vijolice so zadišale v ozračju.

Žuboreli so potočki, se spuščali v dolino in se izgubljali v skalnatem koritu reke Bistrice. Zmeraj večji in večji so postajali potočki, nekateri čisti, drugi motni. Ko pa so vrhovi že popolnoma okopneli, je prepevala Bistrica o zlati pomladi. Pela je o tem, da je zima trda, toda nič ne traja večno. Oblaki se razblinijo in sonce posveti. Nasmeje se belemu obrazu zime in jo tako zvabi.

Potočki so žuboreli, prepevala je Bistrica, ko pa je hotela v nebrzdani radosti pobegniti s pobočij, so se namerili harmanski drvarji proti gozdovom. Stirideset drvarjev in tudi Mišo Strmen med njimi.

Ustavili so se pred gozdom, naložili ogenj in postavljali dolge žlebove. Ko se je pomladni večer zaprl s temnimi jelovimi vejicami, ko se je pojavila nad obzorjem rdeča zarja in je sonce zašlo, je bil žleb gotov. Vlekel se je z vrha hriba do Bistrice.

Naslednjega dne pa spet drugačno delo: potoček, ki se je valil z vrha, so napeljali na žleb. Postavili so se v vrsto med žlebom in skladanico polen, lepo zloženo, ki so jo zložili lansko leto. Začeli so si podajati polena iz rok v roke. Fant, ki je stal pri žlebu, jih je metal vanj, voda jih je grabila in jih bliskovito nesla navzdol. Spodnji konec žleba je bil upognjen navzgor, zato so polena v velikem loku skakala v reko Bistrico.

Vzdolž ob Bistrici so postajali ostareli drvarji s kavlji v rokah. Odrivali so les, ki se je ponekod zaustavljaj na skalah. Včasih so bil tudi oni mladi, tudi oni so sekali gozdove in splavljali les po žlebu. Sedaj pa ne morejo več na vrhove, ker nimajo moči, pljuča težko dihajo...

Bilo pa je vzdolž vode mnogo starih drvarjev. Jelova polena so blestela na vodi in hitro plavala. Med njimi so bukova, temnorumena in odrgnjena, plavala bolj počasi. Kadar so se zaustavila neke ob korenini drevesa, ob katerem se je nabiral prod potoka, so se klicali stari drvarji z dolgim žvižganjem, da bi s skupnimi silami prebili jez iz polen. Tedaj so se polena z velikim truščem spustila naprej in naredila prosto pot tistim, ki jih je voda nesla za njimi.

Na mestih, kjer se je potok razcepil, so bile postavljene grablje iz močnih kolov, na vsakih grabljah pa je bil fant s kavljem in kdaj pa kdaj od rival polena od grabelj.

Tako se je spravil les do samega mesta. Tam ga je čakala že druga skupina harmanskih drvarjev, ki so preteklega leta neke v daljnih gozdovih sekali les. Sedaj so nekateri od njih odvajali vodo z lesom v ozek kanal, ki je vodil poleg razsežnih ravnin, ograjen pa je bil z grabljami. Tam je bilo več lesa kot vode. Nekateri so spet vlekli les s

kavlji iz kanala, ga valili na travnik, drugi pa so ga odvažali na vozovih, preostalega pa skladali.

Tako se je splavil les brez težav in poceni. Ni bilo treba plačati prevoza pa tudi mnogo ljudi ni bilo treba najeti. Voda, močna in večno tekoča voda, je opravljala delo za tisoče konjskih sil.

Nekoč pa je prišel v bližnje mesto cirkus, ki je imel kamele in slone, leve in medvede. Ko so komedijanti zvedeli, da ima drvar Mišo Strmen mladega medveda, so zapregli konje v kočijo, ošvrknili po njih in jih gnali v — Harmansko dolino. Za njimi so se podili trije hlapi z vozom, na katerem je bila velika železna kletka.

Zaman jih Taro ni hotel pustiti na Strmenovo dvorišče, oplazili so ga z bičem, ga pognali proč, a on, v temni predslutnji, se je nemirno zaletaval okrog in grozil s svojo pasjo besedo pritepencem.

Komedijanti in hlapi so stopili v hišo, a ni trajalo dolgo, izvlekli so Matjaža na dvorišče, takoj nato spet na voz in ga potisnili v veliko železno kletko. Na Strmenovi mizi pa je ležalo sto novih zlatnikov, ki so jih izplačali Strmenu za Matjaža.

Taro se je razžalostil, ko je doumel, kaj se je tu dogodilo. Ni se zmenil niti za to, da ga z bičem opletajo po očeh, bijejo z bičevnikom, zaganjal se je vanje kakor slep. Zaman ga je mirila tudi njegova gospodinja Strmenka, ki je pravkar stopila iz hiše; tega on ni slišal niti videl. Videl je samo nepoznane zlodje, ki mu odnašajo dobrega Matjaža.

Komedijanti so skočili na kočijo in se odpeljali. Za njimi je krenil tudi voz z Matjažem. Taro pa je stekel kar so ga nesle noge za njimi, daleč v dolino. Niti ni čutil, da mu krvavijo dlesna, ker so ga hlapi kdaj pa kdaj dosegli z bičem, samo tekli in tekli je dokler ni mogel več niti lajati.

V sosednji vasi so skočili z dvorišč veliki psi, zavilaj ob pogledu na zvezde in mesec. Včasih je zaprl Taru pot in ga onemoglega in izmučenega oklali po vratu in ušesih. Taro je padel v jarek in težko sopol. Za bližnjim ovinkom je izginil voz z njegovim Matjažem, a ko so sovražni psi videli, da se pred njimi ne brani, so se vrnili na svoja dvorišča. Taro se je izvlekel iz jarka in se počasi, kot bolan tvor, podal domov.

Po reki Bistrici, poleg katere je peljala njegova pot, so plavala bela in rumena polena kot nekoč, ob njej pa so postajali stari drvarji. Vpili so na Tara, ga vabili, ker so ga poznali. Pa ni niti z repom pomahal, niti se ni nasmehnil, kakor je imel navado, samo predse je gledal in se vlekel dalje. Tako se je ločil od Matjaža.

V lepih nočeh, mesečnih in tihih, so psi v vasi ali mirno spali ali pa veselo lajali, samo Taro je zavilaj ob pogledu na zvezde in mesec. Včasih je tudi zaspal. Tedaj pa se mu je sanjalo, da se podi z Matjažem po dvorišču. Tu šavsne Matjaža za uho, spusti se po dvorišču v dir, a nerodni medved za njim. Taro se premeta z boka na bok, dela veliko kolo, obrne se, preskoči Matjaža in tako mu vselej uide, ko ga hoče on s šapo oplaziti po nosu. Race in kokoši prhutajo pred njima kakor da bi morale, tako da jim kar perje frči. Plahutajo s perutmi in neznosno vrešče. Tedaj pa zaškripljejo vozovi. Taro skoči na noge — se prebudi. Zdi se mu, da prihajajo hlapi z železno kletko... Ozira se, vidi, da je sam, zaviha smrček, čudi se mesecu in zateglo zavija.

Matjaža so pripeljali v mesto; vidi mnogo ljudi, kako se po ulicah gnetejo in ozirajo nanj. Tam ho-

dijo tudi psi vseh vrst, veliki in majhni kot mačke, gladki in kosmati kot star kozuh, na katerem je spal pri Strmenovih za pečjo, toda Tara ne vidi nikjer.

Sinili so preko mesta in se ustavili pri velikanskem šotoru. To je cirkus. Na sredi velik ograjen prostor, imenovan arena, posut z mehkim žagajem. Ob krogu je mnogo, mnogo stolčkov in klopi celo po samem platnu šotora. Ob večerih se tukaj zbirajo ljudje, posedajo okrog arene in čakajo predstave. V areno vstopajo različni ljudje, ki razkazujejo ljudem svojo spretnost in moč.

V cirkusu je tudi zverinjak. V njem je mnogo zveri iz vseh predelov sveta. Nje pa krotitelji vodijo v areno in razkazujejo občinstvu, kako jih je človeška roka ukrotila in navadila pokorščine.

Zgrabili so hlapci Matjaža s kletko vred, ga zavlekli v zverinjak in položili njegovo kletko poleg kletk zelo divjih in strašnih stvorov. Vesel je, da je v kletki, ker se mu ježi dlaka od strahu, ko zveri zarjovejo v sosednjih kletkah. Nikjer ni videl takih zveri. Imajo ogromne glave, svetleče, rumene oči, strašne zobe, močne in ostre kremplje kot nože in goste grive na vratovih. Bog ne daj, da bi se taki približali k njemu; od njega bi ostalo prav malo ali pa nič. Pa bi bilo tudi res slabo za Matjaža, ker so bili njegovi sosedje afriški levi, ki bi se znali poigrati s kakršnikoli medvedom.

Pa so prinesli hlapci Matjažu večerjo: košček mesa in kanglo vode. Kmalu pa ga je tudi lakota minila, ko je videl, kaj se dogaja v sosednjih kletkah; hlapci so metali levom kose mesa, oni pa so s strašnim renčanjem in ruljenjem spravili meso v gobec, se davili, ga trgali in lakomno požirali, da se je Matjaž zbal, da bo tudi nanj prišla vrsta in da bodo tudi njega tako raztrgali. Brž, ko je zahreščala kakšna kost v zobeh kakega leva, se je Matjaž zbal, da lev morda že lomi svojo kletko in se približuje njemu.

Ko so se levi nažrli, so polegli in dremajoč počivali. Tedaj se je Matjaž umiril, pospravil svojo večerjo, popil nekoliko vode in se povlekel v kot kletke na nočni počitek.

Naslednjega dne je prišel brezčutni krotitelj, da bi si oskrbel v Matjažu poslušnega in smešnega sužnja, ki bo plesal v cirkuški areni, v zobeh pa bo držal pipo, da bi zabaval neolikane divjake.

Krotitelj ga je potegnil iz kletke, mu navlekel na šape grobe usnjene rokavice in močan nagobčnik na glavo. Tako se je zavaroval pred njegovimi šapami in zobmi. Potem je dobil Matjaž ovratnico, na katero je navezal krotitelj dolgo vrv, visečo s stropa in potegneno preko škripca. Nato je prišel eden od hlapcev, ki so ga pripeljali od Strmena in vlekel Matjaža na vrvi, ko se ni hotel postaviti na zadnje noge. Krotitelj je vzel dolg usnjen bič, opletal medveda po zadnjih tacah in ga tako učil plesati. Matjaž je občutil vsak udarec in od bolečine poskočil.

Mučenje ni imelo ne konca ne kraja. Tako nečloveško početje so uganjali z njim vsako jutro, a on izmučen in prebit, se je podajal in poslušal. Ni dolgo trajalo in Matjaž je takoj, ko je zagledal krotitelja, začel že prej plesati, da ne bi dobil s bičem in da ga ne bi mučili z natezanjem na škripcu. Kmalu so mu tudi pipo vtaknili med zobe in v kratkem času je plesal z njo tudi v areni. Okrog je mnogo ljudi smešno ploskalo in se surovo smejalo.

Ko je medved tako plesal, je reka Bistrica kar naprej pela, da nič ne traja večno. Vsaka igra in ples se enkrat neha pa se mora zato tudi mučenje Matjaža nehati.

Začela se je vojna. Vsi fantje pa, močni in slabi, so morali poslušati njen poziv in oditi v daljne dežele.

Odšli so drvarji, odšel je tudi krotitelj. Odšli so tudi hlapci, ki so pripeljali Matjaža na vozu. Cirkuški ljudje so pa vse razprodali, kar je bilo

v cirkusu, ko je tudi nanje prišla vrsta. Matjaža je kupila ubožna ciganka za dvesto zlatnikov. Dolgo je nalagala groš na groš, nekaj si je prihranila in sedaj je sklenila, da si kupi Matjaža, z njim pa se bo potepala po svetu, služila z njegovim plesom in se tako preživljala.

Otvezla ga je na vrv in ga odpeljala iz mesta. Tam na kraju vasi je stalo nekoliko lesenih kolib; k njim je vodila ciganka Matjaža. Gruča cigankov ji je stekla naproti, prišli so tudi stari cigani in ciganke in z vriščem pozdravljali Matjaža. Eden od ciganov je imel v roki palico, cigančki so imeli biče in ubogi Matjaž je iz bojazni, da ga bodo spet bičali po nogah, začel takoj ob prihodu visoko poskakovati.

To je ciganom zelo ugajalo. Bali pa so se, da hoče morda Matjaž skožiti nanje, kajti vsi, kolikor jih je bilo, so vrgli noge na rame in izginili. Stari so se zavlekli v kolibe, cigančki pa so se razbežali na vse strani po polju. Ciganka pa, nova Matjaževa gospodarica, se je samo smejala in vpila po cigan-ski, da noče nikomur nič žalega, pač pa da samo zabava. Potem je stopila z njim v eno izmed kolib. Tam ni bilo žive duše, samo štiri sajaste stene, v kotu nekaj loncev, v drugem kup cunj, na sredi kolibe pa ugaslo ognjišče.

Matjaža je privezala na močan kavelj, ki je molen iz stene, ga pogladila, mu nekaj povedala in začela takoj zbirati za ogenj, da bi skuhala nekaj za sebe in za Matjaža.

Naslednjega dne sta se podala v svet. Ciganka je kupila v mestu majhen boben in potem potovala z medvedom od vasi do vasi. Hodila sta od kmetije do kmetije. Matjaž je plesal, ciganka pa je tolkla na boben in tako pripevala:

»Pleši no, pleši
in še nam zapleši!«

Če pa je padlo Matjažu v glavo, da se mu ni ljubilo poskakovati, se je ciganka razjezila in ga premerila s palico kjer je dosegla. Tedaj Matjaž ni dolgo razmišljal, začel je plesati. Z dvorišč so prihajali naježeni psi z glasnim laježem, otroci in fantje so se smejali medvedovemu plesu in dajali ciganki novce. Dobri ljudje so dali Matjažu tudi jesti, on pa res ni prebiral, kajti ob takem potovanju je bil večkrat lačen kakor sit.

Pa glejte, kaj se je zgodilo: po dolgih potepanjih je zavila ciganka z Matjažem v vas drvarjev. Imela je že poln meh denarja, dvakrat toliko kot je plačala za Matjaža pa se ji ni bilo treba še sem vlačiti. Bolj pa ko so ji novci deževali na kup, več si jih je želela. To pa se ji je maščevalo.

Potikajoč se od domačije do domačije, je prišla tudi na Strmenovo kmetijo. Utrueni Matjaž ni niti v peti sanjal, da je na tej kmetiji, kjer se je nekoč valjal in tudi do plesa mu ni bilo. Ravno tedaj pa, ko ga je ciganka ohladila s palico, je izza kurnikov pokukal Taro, zaiskrile so se mu oči in zastrigel je z ušesi. Nedvomno je spoznal Matjaža, kajti v nekoliko skokih je bil pri njem, veselo je zabevskal, se prijateljsko odrgnil obenj in legel poleg njega.

Matjaž se mu je samo čudil, oziral se je po dvorišču, potem zagodel, odrgnil ob Tara svojo glavo in se zvalil poleg njega. Tako sta se stara dva prijatelja, glave tiščeč skupaj, privila drug k drugemu, se postrani spogledovala, zadovoljno molčala in pozabila na vse okoli njiju.

Začudena ciganka je samo pocuknila za verigo, na kateri je bil Matjaž privezan in ga z dolgo palico oplazila po glavi. Tedaj pa kaj se je zgodilo: Matjaž se je prvič z življenju razjezil in — šop ciganko s šapo! Odletela je kot muha. To pa še ni bilo dovolj, tudi Taro se je razjezil, skočil nanjo, ji raztrgal krilo in jo pogнал na pot.

(Sledi konec.)

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Moj prvi petelin

Bilo je nekako v mesecu aprilu 1928, ko prifrfta nekaj velikega, črnega na dvorišče moje rojstne hiše v Drešnji vasi pri Celju. Od daleč je bilo videti, kakor da je divji petelin, vendar nisem bil siguren. Takoj za tem hoče zopet odleteti in se pri tem zaleti v ograjo iz letvic tako nerodno, da je dobil glavo med letvice in je ni mogel izvleči. Začel je obupno frfotati, česar so se splašile tudi na dvorišču se nahajajoče kokoši in zbežale kot divje z dvorišča. Ko vidim, da se le ne more rešiti ograje, priskočim in ga ulovim. Bil je močno izmučen in vznemirjen. Kljub temu sem ga obračal na vse strani, ker sem hotel ugotoviti, kaj mu je, da tako slabo leti. Na prvi pogled sem lahko ugotovil, da nima repa, drugega nisem mogel opaziti.

Sedaj je nastalo vprašanje, kaj z njim? Če ga spustim, bo postal žrtev kakšne roparice, pa celo ljudi, katerim manjka srčna kultura. Tako sem se odločil, da ga dam svaku A. M., ki je imel poznanstvo z lovci. Ta ga je odnesel v vreči v Liboje, mene je pa celo nagradil z 30.— din. Zaustavil se je v gostilni Š., kjer so na veliko ugibali, kakšen ptič je to. Š. je celo poiskal prirodopisno knjigo, iz katere so se prepričali, da gre za velikega petelina. Takrat se je nahajal v gostilniški sobi tudi šolski upravitelj J., ki je bil navdušen lovec in je od samega veselja, ko je zagledal živega divjega petelina, dal za več litrov vina in mu zanj celo ponujal večjo vsoto denarja. Na račun petelina se je razvila prava pravcata krokarija do polnoči, ko je v družbi nahajajoči se P. odnesel skupaj z J. petelina na njegov dom, kjer so nadaljevali z obćudovanjem petelina in s krokarijo do belega dne. Naposled so ga spustili na podstrešje med kokoši. Istega dne popoldne so poklicali lovskega čuvaja K., ki pa ni verjel, da imajo živega petelina in tudi ni prišel rekoč: »Za nos se ne pustim voditi.« Na ponovno vabilo je le prišel, toda šele drugi dan. Ko mu šolski upravitelj od-

pre podstrešje in zagleda živega petelina, se ni mogel načuditi spretnosti tistega lovca, ki ga je ulovil. In ko ga je K. končno na podstrešju ujel in ugotovil, da mu manjkale rep, mu je bila cela zadeva jasna. Zato je brez oklevanja predlagal J., da ga spustita. J. se je s tem brez nadaljnega strinjal, le vprašal je, kam? K. se je odločil, da ga odnese pod Mrzlico, kamor spada in kjer bo našel svojo družbo. Naslednji dan je petelin pod Mrzlico dobil prostost. Ni pa čisto normalno odletel, a je v hipu zginil v ogromnih gozdovih, ki se razprostirajo pod Mrzlico.

Ob tem doživetju sem bil še zelo mlad in mi je kot takšnemu še vsekakor primanjkovalo smisla za lovstvo. Tako si takrat tudi nisem preveč razbijal glave o tem, da-li je to sigurno divji petelin, ali kakšna druga divjad. Ker sem bil nekaj let pozneje sprejet v zeleno bratovščino in se jel na veliko zanimati in spoznavati divjad, sem se ob vsakokratnem čitanju raznih člankov o velikem petelinu živo spominjal svojega doživetja, ko sem velikega petelina brez lovske spretnosti ujel z rokami in za katerega sem se šele pozneje prepričal, da je bil stvarno petelin, o kakršnem lovci prav posebno radi govore v aprilu in maju, ko velja zanj lovna doba.

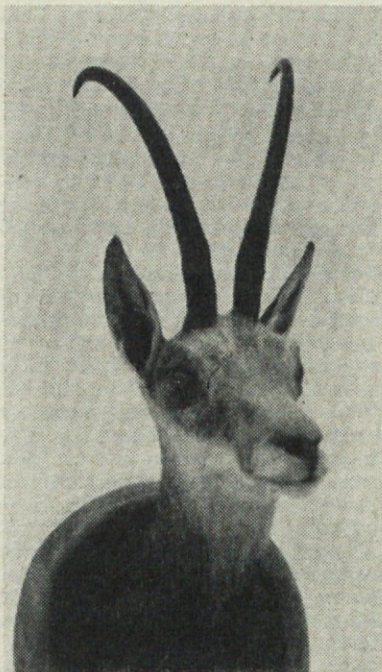
Pri celotnem mojem doživetju mi je pravzaprav največja uganaka, od kod se je vzel petelin v samem osrčju Savinjske doline, če vemo, da je njegovo najbližje bivališče, t. j. Soteska oddaljena od same Drešnje vasi, oziroma Petrovč najmanj 7 km, od prvega gozda pa cca 3 km. To vprašanje stavljam samemu sebi po 29. letih. Nekaj časa sem mislil, da je bil obstreljen in da je takšnega mogoče nekdo ujel v Soteski in ga prinesel v Drešnjo vas, kjer mu je nato ušel. Toda obstreljen ni bil, ko sem ga imel v rokah in vsega pregledal. Razmišljal sem že tudi o tem, da so ga pregnali stari petelini. Toda tako daleč bi ga ne pregnali. Zelo bi me veselilo, če bi slišal o tem mnenje izkušenih petlinarjev.

Matko Goršek, Sladki vrh

Predrzen kragulj

Pri pohodu po lovišču sta dva Stanka preštevala fazane s šarivcem. Ko sta prišla do izoliranega hrastovega gozdička, si je hotel Stanko F. ohladiti jezo nad neporabljenimi naboji na škodljivce ter ustrelil po preveč radovedni veverici. Še, ko je veverica padala s hrasta, se je zaletel iz enega sosednjih hrastov, kragulj proti veverici. Stanko Ž. je v preveliki naglici kragulja zgrešil. Kragulj se je zavrtel okrog hrastovja ter ponovno napadel že na tleh ležečo veverico. Lovca sta bila pri tem tako presenečena, da ni nobeden streljal. Sele ob glasni kletvini lovcev se je kragulj hitro okrenil in odletel. Še dobro, da ni odnesel veverice.

Ivan Dolinar

Gamsovo kozo, staro 20 let (108,4 točk) je uplenil Mirko Košir, Kranjska gora, 12. sept. 1959 v Stari planini (Karavanke).

Na ruševca

Po dokaj dolgi in precej naporni poti smo se z lovskimi tovariši ustavili na zavetnem, razglednem kraju, da se malo oddahnemo in založimo. Toneče sonce se je poslavljalo od mračnih globač in niže ležečih posek. Sneg cvetočih divjih češenj se je odražal od temnega smrekovja.

V lahnem vetriču je bilo videti, kakor da plavajo dobre gozdne vile preko dobrih in gozdov. Čudo stvarstva!

Iz rjavega bukovja, ki se je šele rahlo odevalo v novo zelenje, je zamiral medli ku-ku, v majskem večeru.

To so globoka občutja, ki vsakega dobrega plemenitega lovca spremljajo skozi kraljestvo gozdov.

Iz te zamaknjenosti me je zdramila misel na ruševca, zaradi katerega smo s tovariši prišli na Uršljo goro. Skoraj samogibno smo se dvignili in v trdi temi prispeli do planinske kočice, ki je bila zasedena do zadnjega koticčka. Čas smo prebili kar za mizo z igro »Človek ne jezi se« tja do tretje ure, ko smo odrinili na rastišče.

Najprej se je začel oglašati nikdar ugnani komatar. Kmalu za tem se je nad nami v ruševju oglasil krivorepi snubec. Vse bolj sivo je postajalo in noč se je umikala jutru, v katerega smo, čepeč v zaklonih polagali naše upe. Črni krivorepec pa je kot nor poskakoval, plesal in grulil nad nami po umazani krpi snega. Za moje pihanje se ni zmenil.

Ko sem ga povabil na kokoško, je privršal na zamet 100 metrov od mene in znova začel z vračelijami. Od vzhodne strani je prineslo še tekmeča. Lepo počasi je preskakoval nizko cretje, kjer pa je bilo previsoko, ga je lepo obšel. Prvi se je že od daleč zaletel v njega, toda po nekaj minutah se je jel umikati in se spustil v nedostopno goščavo... Oglasil sem se na kokoši in kot blisk se je spustil pred mene ter začel vabiti svojo dozdevno ljubico. Ko mi je kazal okence, sem sprožil. Da bi raje ne bil. Krivorepec, ki sem ga že »držal« je odjadral čez mene, ter se spustil na smreko blizu zaklona tovariša in začel gruliti. Pa ni počilo, pač pa se je iz zaklona dvigala odeja in z njo Maksi. Seveda se je ob tem prizoru ruševca odpeljal.

V koči so bile moje misli le pri ruševcu in pri »krivi« puški, ostalih tovarišev pa je doma. Naslednje jutro sem bil sam v zaklonu. Zvezde so začele polagoma bledeti in le piš vetra je motil po-

polno tihoto. Vse je bilo nekako skrivnostno, obdano z jutranjo sivino. Čušuj, čušuj, čušuj, gru-gru-gru-rukutu-čušuj, kuv, gru in spet čušuj ter znova gruljenje. Kmalu ga zagledam, da pleše in poskakuje po zametu sem in tja. Nenadoma sem ujel še glas drugega, ki se je pravkar pojavil na zaplati. Poskakovala sta in pihala drug v drugega, tretji pa je za lučaj pred cerkvijo plaho grulil. Na zalezovanje ni bilo misliti na čistini. Rahlo sem zapihal. Kakor kroglo ga je vrglo pred mene. Zapihal je in v krogu zavezil kočijo. Strel mu je ustavil ples. Ko stopam ponj se krivorepec pobere ter jo kar peš mahne po pobočju navzdol proti bližnjemu ruševju. Brž sem ga »popravlil«.

Držeč ga v roki, opazim kapljo krvi, ki počasi kot solza polzi po kovinsko modrem vratu in postalo mi je težko.

Iskreno sem želel, da bi to čudovito bitje oživel, hkrati sem bil ponosen, ko sem ga nosil v dolino.

Ernest Orešnik

Izreden lovski blagor

Dolgo pričakovani sneg je končno zapadel. Brez njega si težko zamišljamo pravičen pregled nad dogajanjem v lovišču, tem manj nad trenutnim nahajališčem posameznih vrst divjadi. Ker v tej sezoni brakad, nismo imeli pogostih srečanj z divjimi prašiči, smo sklenili, da zamujemo nadoknadimo, ko se bo »bolje videlo«. Z obhodom posameznih predelov lovišča, kjer se sicer pogosto zadržujejo jelenjad in divji prašiči smo, seveda na slepo srečo, sklenili pogon v predelu nad Cvižlerji. Že med potjo je bilo svideti več jelenjadi, skupino prašičev, ki pa so, kot se je pozneje izkazalo, ponoči zapustili to »nevarno« področje.

Dogovorjen čas je potekel in gonjači so pognali. Vidljivost je bila zaradi zasneženosti in pripognjenega grmovja zelo omejena. Lovec Nande je kmalu začutil pod seboj nekakšno opletanje po grmovju. Kleče in s puško ob licu spremlja ta ropot, dokler se mu na razdalji 20 korakov ne predstavi v vsej veličini jelen. Muha se ustavi visoko na pleče in kroglja pretrga nit življenja lepemu in veličastnemu dvanajsteraku, ki obleže v ognju. Videl je samo še obrise 2 kosov bežeče jelenjadi, ko počí drugi strel. Tokrat je streljal starešina Peter, misleč, da je oni pred njim gotovo zgrešil. Pomeri na drugega jelena, ki je tudi na mestu obležal. Tretji jelen — šesterak, pa je nadaljeval svojo

pot. Drugi jelen — šestnajsterak ima v vrhu rogovja odprti dlani z razkrcenimi prsti podobni lopatasti kroni, kar je izreden primer. Podoben v teh krajih še ni bil uplenjen. Tako sta v pičli pol minuti padla 2 jelena, čeprav nenamena, vendar brez večje škode za lovišče; saj je na njih mestu dosti krepkih naslednikov, ki bodo v jeseni rukali po gozdovih in senožitih ter budili up v naših srh.

Janko Vidič, Kočevje

Potepuški psi in jazbec

V noči od 9. na 10. junija 1955 sem zaslišal skozi odprto okno, da psi preganjajo divjad v bližnjem gozdu ob mojem stanovanju.

Ker je bila noč zelo temna, ni bilo moč kaj storiti, čeravno je trajala gonja vso noč. Ko se je zdnilo, sem si nakomental svoj pihalnik in odšel gledat, kaj se godi. Ko sem se približal gozdu, je iz gozda na travnik smuknil jazbec. Ker sem imel puško pripravljeno, sem ga na mestu prevrnil.

Ko sem si ogledoval plen, sem ugotovil, da so imeli psi opravlka s tem jazbecem, ker je bil po zadnji plati ves porezan od pasjih zob.

Nato sem si ogledal še notranjost gozda in zapazil, da v razdalji nekaj metrov sladko spita dva velika psa. Ker sta mi bila nepoznana, sem takoj poskrbel za mir v lovišču.

Kakor sem presodil, sta psa po napornem delu zaspala, jazbec pa je izkoristil priložnost za umik, pa je prišel z dežja pod kap.

Avugst Gorjup, Senovo

Garjeve lisice

V območju lovske družine Griže — OLO Celje in tudi sosednjih lovišč so menda vse lisice garjave. Uplenili smo lisico, ki ni imela nobene dlake več v repu. Skoraj golo lisico je opazil lovec na večjo razdaljo. Tudi vse druge uplenjene lisice imajo delno načete kožuhe od garij. Tudi odlakanost je pri tistih lisicah, ki so okužene, v celoti slaba. Prepariranje garjevih lisic je nevarno, ker se preparator sam lahko okuži, kar se je zgodilo pri nas pred leti. Mogoče so garje krive, da je število lisic že dve leti znosno. Mislim, da bo treba lisice do skrajnosti uničiti, ker se pojavljajo garjeve lisice v našem lovišču že okrog 10 let.

Ivan Dolinar

Albinizem pri fazanih

Ko sem čital v Lovcu št. 11 - 1959 pod naslovom Albinizem pri fazanih, o katerih je pisal Karel Raiter, poročam k temu še sledeče:

Bilo je pred drugo svetovno vojno, ko je bila Primorska še pod Italijani. Takrat sem bil najemnik dela lovišča, katerega sedaj opravlja LD Raša-Štorje. Na tem področju je bilo opaziti prve fazane v letu 1932 in v nekaj letih jih je bilo vse polno, ne da bi jih naselili. Že v letu 1935 sem odstrelil precejšnje število petelinov, od katerih je imel eden polovico perja belega. Le po perutih in repu je bilo normalno obarvano perje.

Leto pozneje sem naletel na celo gnezdo, kakih petnajst takih fazanov. Od tega legla sem jih tudi nekaj odstrelil. Radoveden sem, od kod so ti fazani prišli.

Glavno pa je tole: Nekega dne sem prišel v bližnjo vas v tem lovišču in sem kar obstal, ko sem zagledal domačega petelina med kokošmi s perjem, kakršnega je imel fazan. Glava, peruti in rep so bili kot pri vsakem domačem petelinu, vse ostalo perje pa enako perju fazana petelina. Moje mnenje in ostalih lovcev je bilo, da se je fazanka sparila z domačim petelinom. Gospodinja pa mi je povedala, da se je ta petelin zlegel kot vse ostale kokoši doma.

Rad bi vedel, če je tako parjenje možno in plodno.

Ivan Tavčar, Kreplje 4

Kaj sem doživel na lovu

Na kraju julija 1958 sem klical in tako prilezel pod vrh Kamnogiških plazov. Sedem in kličem. Ko že mislim vstati, se začne nekaj oglašati. Radoveden, kaj naj bi to bilo, še nekajkrat zapivkam in glej, po veji bližnje smreke priteče kuna zlatica. Čeprav sem se zavedal, da v tem času krzno nima vrednosti, sem pomiril v zaščito tistih, ki se pred njo braniti ne morejo: zajčki, veverice, jerebki, petelinčki itd. Zato sicer velika vrednost njenega kožuha dostikrat ne odtehta škode, ki jo ta krvolik naredi samo po leglih divjadi, zlasti tam, kjer kuna ni preveč redka.

Da je temu tako, sem se prepričal prav tako lani, ko sem na jesen zalezoval srnjaka. Ko stojim v kritju, opazim, da teče proti meni zajček. Kmalu zaslišim isti glas, kot takrat, ko sem šel na klic, hkrati pa opazim, da se je zajček potuhnil k tlom. Žal to potkune nisem mogel ugledati.

Jože Rešek, LD Kropa

Dve zanimivosti

Nikjer še nisem bral, ne slišal, še manj pa sem sam doživel prigodi, ki sta se dogodili preteklo leto v našem lovišču.

Imamo fanta, ki se že od svojega desetega leta vse do danes redno udeležuje naših skupnih lovov kot gonjač, skrbi za redno krmljenje divjadi, prijavi vsak bodisi upravičen ali neupravičen strel v njegovem okolišču, uničuje gnezda pernatih škodljivcev, skratka še kot šolar, sedaj kot vajenec, komaj čaka polnoletnosti, da opravi lovski izpit, pri katerem bo sigurno posekal marsikaterega lovskega kandidata.

Ob času košnje mi pride povedat, da je njegov oče kosil in odkosil jerebičje gnezdo s 14 jajci. Kosa je tekla tik ob gnezdu, ni pa ranila ne gnezda in ne jerebice, ki je zdrava odletela. Drugo jutro grem pogledat, da-li bi bilo treba kaj ukreniti, da bi se gnezdo ohranilo. Ko prideva s Tončkom blizu, ugotoviva da gnezdo ni zasedeno in da je samo še 12 jajc. Po kratkem premisleku se oddaljiva, da pozneje ugotoviviva, če bo gnezdo zasedeno. Čez kako uro greva zopet pogledat in ugotoviva, da gnezdo še zmeraj ni zasedeno in da je samo še 10 jajc. Ker ni bilo nobene srake, šoje ali mačke, nama je bila uganka, kaj pobira jajca. Tonček bi pa ne bil naš Tonček, če bi se ne izmislil pametnega ukrepa: »Skrivja se v onile grm, pa bova od tam opazovala,« mi svetuje. Zares, blizu stoječi grm povčava s pokošeno travo, od koder sva lahko opazovala, kaj se dogaja z jajci. Čez kakih 15 minut pride iz še stoječe trave jerebica samica, si naloži jajce v kljun (šiljasti konec v kljun), pri tem dvigne glavo kvišku, peruti pa skršene potisne vzporedno s kljunom naprej kot bi hotela obvarovati jajce pred morebitnim padcem iz kljuna in se napoti, od koder je prišla. Ni še bila tri metre vstran, ko pride samec in napravi isto, z isto spretnostjo kot samica. To se je ponavljalo vsakih 20 minut, dokler nista znosila poslednjega jajca. Ko pol ure ni bilo nič opaziti, sva šla pogledat. Gnezdo je bilo prazno, od gnezda pa se je vila steza poteptane trave, kot bi se bila vlekla 10 cm debela kača. Zadovoljna, da sva doživela nekaj povsem neverjetnega, vendar resničnega, nisva hotela zasledovati novega gnezda, ker bi s tem jerebičjemu paru prizadela nove skrbi, žalost in strah. Ob času lova se je pa izkazalo, da je to novo gnezdo doživelo srečen konec, ker sta bili v tistem okolišču dve močni kiti jerebice.

Drug tak zanimiv primer je z vzrejo fazanov. Kakor vsako leto, tako sem tudi letos, oziroma preteklo leto vzgojil pod domačo kokljo gnezdo fazanov 15 kebčkov. Kebčki, razen dveh, ki sta poginila, so se ob skrbni negi dobro razvijali in dorasli v krepke fazančke. Dokler jih je vodila koklja, so redno vsi prihajali na krmljenje. Ko pa jih je koklja pustila, so postali plahi in so jemali le nastavljeno hrano. Štirje od ostalih, dva petelinčka in dve kokoški so pa prihajali redno in jemali hrano celo iz mojih rok. Medtem, ko so se ostali polagoma vsi odtujili in podivjali, so ostali ti štirje vedno domači ter se razvili v krepke fazane. Petelinčka sta se pobarvala in putke se od ostalih niso več razločevali. Ob času lova pa je bil eden od petelinov po nesreči ustreljen in tako so ostali petelin in dve kuri. Ta trojica je popolnoma domača. Še sedaj se drži vedno v družbi domačih kur. Kadar dežuje ali sneži, gredo z domačimi kurami pod streho in ob takih deževnih dneh celo spita petelin in ena kura zraven domačih kur v kurniku. Zanimivo je, da jih tudi ostrazima ne ovira. Čez dan sta pri kurah, ponoči pa gresta spat na mlade hraste v neposredni bližini. Le kadar so padavine, prenočita pod streho. Kadarkoli pridem iz sobe in se oglasim, priteko vsi trije. Vendar se ena kura drži bolj boječe in ne upa k rokam. Hrano vzame le, ako jo vržem vsaj meter od sebe. Ostala dva pa sta tako navezana name, da se ne smem nikjer pojaviti. In če jima takoj ne postrežem iz žepa suknje, kjer imam vedno nekaj zrn koruze, hodita za menoj in mi sledita tudi 100 metrov.

Zanimivo je tudi, kadar mi zobljeta iz roke in pride lovski pes (brak-jazbečar) izza vogala, se stisneta med moje noge in kura zakoka, petelinu pa začno rasti ušesa. Domačega psa se sicer ne bojita, le kadar zobljeta z moje roke, uganjata take vragolije. V primeru pa, da se priklati tuj pes ali sosedova mačka, sta takoj na strehi ulnjaka ali hiše.

Pred leti sem opisal, kako sta se mi dva jerebičja petelinčka udomačila in kako sta se v času paritve odselila. Tako sem tudi tokrat radoveden, kaj bo naredila ta fazanja trojica ob času paritve.

Pripomnil bi še, da je mnogo interesentov, ki gredo mimo moje hiše, vidijo to izredno vrsto kur, pa me prosijo, naj jim prodam nekaj jajc, kadar bodo legla. Seveda so to ljudje, ki fazane ne poznajo.

Že 40 let se ukvarjam z lovom, pa o opisanih primerih še nisem slišal, niti bral. Zato sem

te izredne primere opisal z namenom, naj se oglasi, kdor je kaj podobnega doživel. Da jerebice jajca prenašajo, naj bi vedel sleherni lovec, ne pa samo tisti, ki je to videl. Da se fazanji rod tako udomači in tako naveže na človeka, je tudi edinstven primer, ki ga ne kaže obdržati samo za sebe, temveč naj bodo o tem seznanjeni vsi lovci. Menim, da tudi to spada v lovsko literaturo.

Lovska družina Cigonca

Še en mulast srnjak

Podoben primer, kakor ga opisuje V. J. iz Kočevja, se je dogodil v preteklem letu tudi v revirju »Velika gora«.

Bilo je 25. septembra, v času jelenjeve ruka. Dan je bil pust, deževen. V zgodnjih jutranjih urah smo odšli z lovskim gostom na jelena. Ker je bil ruk slab, smo se odločili, da gojitveno odstrelimo nekaj srn. Kmalu smo opazili na bližnjem robu gozda dva kosa srnjadi. Po krajšem opazovanju smo se odločili za strel, v prepričanju, da je srna. Hudo smo bili razočarani, ko je pred nami ležal srnjak, ki je že zgubil roge, star približno 5 let, lepo razvit. Nastavek na eni strani je bil že malo počrnel, drugi pa še krvav. Ker sem čez leto na istem mestu opazoval srnjaka s še kar močnim in visokim rogovjem — šestaraka, sklepam, da je bil ta potomotoma odstreljen za srno. Navzočih nas je bilo več lovcev, a nobeden ni vedel za primer tako rane zgube rogov. Naj bi lovci v vseh takih primerih poročali v našem glasilu.

Tone Rus

Gojitveno lovišče »Rog«

Sraka — huda roparica

»Krade kot sraka«, pravijo za tistega, ki ima preveč spretne prste, kó gre za tujo lastnino. Torej, sraka je velika tatica, to ve vsak šolarček. Mi, lovci vemo tudi, da je sraka velik škodljivec v naših loviščih in škodljivec na sploh. Vemo, da se srake rade sladkajo z jajci, pa naj bodo pobrana iz gnezd drobnih ptic pevk, iz preprostega gnezda jerebice ali fazanke, vsa jim gredo v slast. Vemo, da so srake zelo nevarne kebkom naše poljske perutnine, pa tudi majhnih piščančkov ne zametavajo. Nekaj krepkih udarcev trdega kljuna po nežni glavi in jerebičke, oziroma fazančka ni več. Videl sem tudi že, kako sta sraki razbili glavo nekaj dni staremu zajčku, ki se ni dovolj spretno skril v detelji. Dogodek,

ki se je zgodil junija 1959, je pa pokazal srako ne samo kot škodljivca, ampak kot pravega roparja.

Neka kmetica, ki je bila precej zgodaj zjutraj namenjena v Brežice, je opazila, da se cela jata srak zaletava v »nekaj« na travniku poleg gozda. Ker jo je zanimalo kaj je, je stopila proti tistemu mestu. Ko se je približala, so se srake kriče razbežale po bližnjem grmovju, na tleh pa je opazila mlado srnico. Imela je kaj videti. Obe očesi sta srnici bili izključvani. Delo srak! Vzela je srnico v naročje in jo odnesla znanemu lovcu Ivanu Zagodetu v Brežice, ki je do sedaj odhranil v duško že več srnjih sirot. Tej ni bilo pomoči.

Mislím, da dogodka ni potrebno nobene razlage. Lovci! Le pridno puške in roke in zdaj, ko se spet bliža pomlad in ko bo sračja svojat delala gnezda za svoj zločinski zarod, naj vam ne bo žal naboja. S tem boste ohranili marsikatero jerebičko, fazana in še marsikaj za okras naših lovišč in svoj užitek.

P. Merhar, LD Čatež ob Savi

Kljunači

Dosti je že bilo o njih napisanega in objasnjenega, a je v njih nagonu in navadah še marsikaj neraziskanega, tako da naravoslovju ostne še vedno nekaj prikritega. Tukaj se hočem omejiti le na nekatere manj znane lastnosti in navade kljunačev, kar sem dognal po lastnih opazovanjih. Verjetno, da ne bom povedal nič novega, a sem prepričan, da škodovati tudi ne more.

Znano je, da se kljunači pri svojem preseljevanju od severa na jug in obratno, kaj radi drže ene in iste poti. Ta pot jih vodi leto za letom, menda preko vse Slovenije, v obe smeri. Pri tem pa se večje ogibajo večjih dolin in ravnin, preletajo le bolj gorate kraje in predele.

Manj znano pa je, da se te redne poti vselej ne drže preveč dosledno, temveč jo po potrebi predstavljajo.

Moj oče, ki sicer ni bil lovec, pa je bil odličen opazovalec vseh dogajanj v naravi, mi je pravil, da je to prestavljanje kljunačev opazoval že desetletja. Posebno je bilo to v suhih jesenih, ko tla niso bila dovolj vlažna. V trdih tleh pač s svojimi, dasi dolgimi, a šibkimi kljuni, ne morejo bosti v zemljo in si iskati hrane. Ob takih pojavih pas preleta prestavijo tudi za več let. Taka »prazna« leta, so pozimi lovci večkrat opazovali, saj v pasovih, širokih

celo do 20 km, niso videli ali spodili niti enega kljunača. Docela drugače je v jesenih, ki so mokre in deževne. Tedaj naše kraje kljunači dobesedno poplavijo. Tako sem sam nekega leta opazil neverjeten naval. Bilo je že proti koncu oktobra, nekako v sredini selitve kljunačev.

Sel sem na kljunače brez psa in brez pomagača. Rahlo je deževalo, pozneje je pričel naletavati še sneg. V tej brozgi, sem v poznih jutranjih urah lovil ob vznožju večje gore in sem pri tem na dobrem kilometru poti spodil preko 30 kljunačev, od teh pa odstrelil samo osem, dasi so dobro držali.

Za kljunača pač še vedno velja, da ga večerni mrak prinese, noč pa vzame, ali jutranji svit ga prinese, dan ga vzame. Po mojem mnenju velja za kljunača, da ga noč prinese in noč tudi vzame. Večkrat sem opazil, da so v večernem spreletu kar migotali v zraku, ob svitu naslednjega jutra, pa ni bilo nobenega. To je bil dokaz, da so se kljunači okrog pašnika sredi gozda zadrževali komaj en dan. O tem se lahko prepriča vsak lovec, ki jih lovi ob večernem spreletu. Opazil bo, da so ti v isti noči zginili, zjutraj pa so se pojavili drugi, došli preko noči.

Seveda, kakor povsod, so tudi tu lahko izjeme, vendar pa navedeno v glavnem drži.

Odstrel kljunačev spomladi, ko se vračajo z juga, pa ni nič kaj priporočljiv, ker so tedaj precej mršavi, razen tega pa se kaj lahko zgodi, da pade že oplojena samica, dasi se ta v tem času najraje drži bolj pri tleh. Pa tudi odstrel je tokrat navadno slabši kot v jeseni. Za oboji lov pač velja »mnogo ognja malo plena«.

Preseljevanje kljunačev traja pri nas navadno tako jeseni kakor spomladi dobra dva meseca, včasih pa tudi več.

Kljunači, ki ostajajo čez leto v naših krajih in tu gnezdiijo so pa redkost, vsaj v Sloveniji.

Karel Furman, Konjiška vas

Puške — Nylon 68

Ameriška tovarna orožja in pisalnih strojev Remington je dala v prodajo avtomatične lovske puške, pri katerih je razen cevi in glave ter muhe, vse izdelano iz umetne snovi »Nylon«. Ta snov je orehove barve in absolutno odporna proti kislinam, vlagi in temperaturi. Puške »Nylon 68« so zelo precizne in tehtajo komaj dva kilograma. V zadnjem času izdelujejo tudi naboje iz umetne snovi.

A. S. Pirc

Važnejša sklepa Glavnega odbora LZS na 2. seji 27. febr. 1960:

K 1. točki dnevnega reda:

Za leto 1960-61 se določi nagrada za uplenjenega volka: za mladiča v leglu po din 20 000.—, za mladiča, poleženega v tekočem letu do 30. septembra po 35 000.— in za starega volka po 50 000.— din.

K 2. točki dnevnega reda:

Proračun za leto 1960-61 se odobri in sicer z dohodki 17 108 000 din in izdatki 14 394 000.—. Prebitek 2 714 000.— din služi kot rezerva.

Kaj je s pomladkom v lovskih vrstah?

Pravijo, da spada lov med najbolj zdrave športne panoge pač zato, ker je udejstvovanje lovcev izključno v naravi, ki krepi duševne in telesne moči. V naravi se lovec vsaj za nekaj časa otrese vsakdanjih skrbi in težav, se živi v novo okolje, kar je za zdravje nadvse koristno. Zato so sivolasi lovci navadno še vedno prožni in sveži ter znajo hitro ukrepati. Bolje bi jim rekli, da so samo malo »manj mladi«. Nasproti novincem seveda jih moramo ločiti in bi jim rekli »starejši lovci«. Ko smo naše članstvo tako opredelili, bi navedli podatke o naši lovski družini Škofljica. Po tej opredelitvi je od 24 članov starih: 1 do 25 let, 4 do 35 let, 4 do 45, 4 do 50 in 11 nad 50 let, od teh pa 5 od 61—76 let.

Iz teh števil vidimo, da manjka naraščaja, da se družina »stara« in premalo »pomlajuje«. Ali je v vseh družinah tako in če, zakaj?

D. J.

L. D. Škofljica

Medkrajevna konferenca Kočevske, Krške in Novomeške lovske zveze se je vršila 19. marca 1960 v Dolenjskih Toplicah, katere se je udeležil tudi predsednik LZS tov. Jože Benigar. Živahna razprava o važnih lovskih problemih je pokazala koristnost takih sestankov, na katerih se lahko odpravijo mnoga nesoglasja in vskladi vzajemno delo. Med mnogimi sklepi je bil tudi ta, da naj bodo še taki sestanki.

FB

Izključitev Zdravka Osrajnika iz LD Orlica je potrdilo disciplinsko razsodišče LZ Maribor z odločbo št. 1/59 od 10. nov. 1959.

Lepa nedelja v Mariboru

10. decembra je bilo sicer deževno, vendar za člane LD Čemšenik lepa nedelja. Lovci Trojan, Čemšenik in Ožbalt so ta dan odšli v goste k lovcom v Maribor.

Kljub dežju in slabim obetom, ni manjkalo nihče. Ob 8. uri so nas že prijazno sprejeli tovariši v Mariboru. Lov je bil kar hitro organiziran, gostitelji so poskrbeli za vse, celo za gumijasto obutev, ker so vedeli, da smo mi »hribovci« oboroženi z gojzericami. Okrog desetih smo pričeli z lovom. To je bilo za »hribovske« lovce, kot smo bili mi, nekaj posebnega. Nismo se še dobro postavili v vrsto, je že pokalo. Nehote sem pomislil, da sem padel v zasedo. Kljub streljanju je bilo v začetku malo plena. Pozneje se je stvar popravila in z drugo polovico »pasov« se je plen občutno povečal. V pičlih dveh urah smo pobrali preko 50 zajcev in nekaj fazanov. Strel v zrak je bil neroden, ker je ves čas deževalo.

Popoldne so nas gostitelji povabili na kosilo, ki se je zavleklo v noč. Tudi tu so padale žrtve. Nedelja je bila v veseli družbi kar prekratka, zlasti še, ker nas je čakal dolg povratek.

Mislil, da je način sodelovanja tudi oddaljenih družin res

pohvale vreden. Če ne upoštevamo lovskega užitka, ki je bil za nas izreden, ampak le velik doprinos k zbliževanju naših članov, spoznavanju navad in gospodarjenja v enem in drugem lovišču, so naši gostitelji svoj namen prav gotovo dosegli. Mislim, da je tudi to doprinos k socialistični miselnosti naših ljudi, ki se odraža v družbenem upravljanju dobrega dela našega bogastva v gozdovih in na polju.

Člani LD Čemšenik se tovarišem iz Maribora s tem zahvaljujemo za njihov trud in napore ter jih vabimo v naš Šipek ali Čemšeniško planino brž, ko bodo utegnili.

Za konec tovarišem še nasvet, naj puste, ko bodo prišli k nam, pasove doma, ker pri nas zadoštuje za ves dan nekaj krogel, dovolj močnih, da prebijajo ščetine. Kljub temu pa tudi v Šipku ne bo dolgčas.

Janez Berlič

V eni sezoni 17 lisic je pobral lovec Peter v lovišču LD Orlica na 17 ampul. Ostali člani družine so uplenili 14 lisic, torej 31 kožuhov s 1496 točkami.

LD Orlica

Plen z Boča, LD Poljčane

V januarju 1960 je Alojz Vezjak na čakanju sredi noči uplenil merjasca. Psica Beba ga je zjutraj

našla po krvnem sledu. Vzglledna vztrajnost je našemu članu v tej lovni sezoni prinesla že četrtega ščetinarja. Kdor čaka, pričaka.

Ignac Tomažič, starešina

Foto V. Dvoršak

Na prašiče

Lovska družina HUM je v prvi polovici januarja 1960 priredila v Slomniku v neposredni bližini Celja, dva pogona na divje prašiče. Prvega pogona se je udeležilo 24 lovcev in je v pogonu bilo 16 prašičev, ki pa so zaradi redko zastavljenih stojišč vsi razen enega odnesli zdravo kožo. Le Kosov Milan je ustrelil 140 kg težkega ščetinarja. Bil je privrkat na lovu na prašiče, prvokrat videl to divjad, prvokrat streljal in uplenil.

Drugega pogona se je udeležilo 52 lovcev. V pogonu je bilo 6 prašičev, pa tudi precej smole. Ogromen merjasec se je motal okoli brakade, za katero so se udeleženci pred napornim delom krepčali s kačjo slino. Šele ko je brakir z rogom naznanil začetek pogona, je nekdo zavpil: »Prašič!« Ta velikan je v hipu zginil in se spretno izognil tudi vseh stojišč. Meril sem višino, koder se je prašič čohal ob drevo in nameril kar 105 cm.

Tovariš V. je izvrsten strellec in se je dan poprej še vadal v streljanju na bežečega umetnega prašiča, ki so ga vlekli na sanhah. Zadel ga je z vsemi streli. Ko pa je na pogonu streljal na štiri resnične prašiče, ni hotel nobeden pasti.

Že ob koncu zadnjega pogona se je pri treh lovcih, ki so zapuščali stojišča, znašel pujs, ki so ga zvrnili. Pri tem je krogla iz gladke cevi obtičala v kosti stegna. Naboj za gladko cev je tovariš V. očigledno preslabo polnil, ker ga tudi njegovi štirje pujsi niso počakali. Na dveh pogonih je 76 lovcev uplenilo dva prašiča v skupni teži 170 kg.

Valter Dvoršek

Hribska lovišča

Spet sta v naših loviščih zavlada mir in tihota, spet je za nekaj mesecev pozabljen lovski rog. Braki zvedavo pogledujejo svoje gospodarje, saj se jim počitka zdi že preveč. Puške risane so že namazane in spravljene v omare, medtem ko so šibrenice še na delu za racami in roparicami. Odbori lovskih družin se sestajajo, ter ugotavljajo kakšen je bil stalež in kako so gospodarili z njim. Takšen je približno položaj lovcev meseca januarja v Zg. Savinjski dolini, kjer gospodari sedem lovskih družin, katerih lovišča so razen LD Solčava vsa hribska. Pred drugo svetovno vojno so ta lovišča bila last raznih zakupnikov, raznih veleposestnikov in last Ljubljanske škofije, danes pa z njimi upravljajo lovski kolektivi in Uprava gojitvenih lovišč. V tem članku hočem opisati razvoj LD Ljubno, katere član sem. S površino 7200 ha hribskega lovišča je pred drugo svetovno vojno gospodarilo kar šest lastnikov in to dva lovstva kluba, trije veleposestniki in gozdna uprava ljubljanske škofije. Kakor eni tako drugi so tekmovali za plenom in dobičkom, domala brez lovopusta. Poleg tega so imeli dovoljenje za nošenje lovskega orožja še vsi kmetje, ki tudi niso prizanesli nobeni divjadi, s čimer se še sedaj radi pohvalijo. Zakupniki so od divjih lovcev kupovali takrat dragoceno kožuhovino, jemali jih na svoje love, prodajali jim lovške potrebščine, skratka vse le za dinar dobička. Razume se, kakšen je bil stalež divjadi ob takih razmerah. Ko so leta 1941 Nemci okupirali ta kraj, je bilo temu konec, ker je okupator pod smrtno kaznijo preganjal imetnike strelnega orožja. Zato razen partizanov ni nihče tvegala strela. Srnjad si je v tem času precej opomogla, razmnožile so se pa tudi roparice, ki jim tedaj ni manjkalo hrane. Zato so zajci in divje kure takrat skoraj izginili. Po končani vojni se položaj v lovišču in lov nista bistveno razlikovala od predvojnega. Lovišče sta si razdelili dve lovski družini, v njih pa so bili vsi divji lovci iz preteklosti. Loviti je vsakdo smel, kadar je kdo hotel, imel je tudi pravico prisvajanja plena. Pozneje sta bili ti dve LD združeni in so se lovcem možnosti lova še razmahnila. Število istrskih goničev je zrastle na 13 repov. Ti so preganjali že tako redko divjad vse leto in tudi ponoči. Skupnega lova ni bilo mogoče prirediti. Na lovskih posvetih je bil vsak zdrav predlog preglasovan. Nov lovski zakon, ki je izšel leta

1954, ni krotil teh razvad; sodnik za prekrške je vplival na lovce le toliko, da sta nastajala med lovci dva tabora in vedno večji spor. Stanje v LD je bilo nevzdržno, predlagan je bil razpust družine. Manjša skupina lovcev, ki je bila še dobra, je zaprosila za pomoč OLZ Celje, kateri smo po novi formaciji OLO ta čas pripadli. Pomoč smo dobili in na sestanku, kjer so bili navzoči vsi člani, je bilo izključenih osem lovcev, štirje so pa bili kaznovani s prepovedjo lova za eno leto ter na povrnitev škode za neupravičeno uplenitev divjadi. Odslej je LD Ljubno močneje prišla valeti v svoje roke ter sestavila nov družinski poslovnik. Z njim so odpadli posamezni in skupinski lovi s psi, lovcom, ki niso imeli lovskega zpita, je bilo prepovedano loviti veliko divjad itd. Nekaterim se ta način lova ni dopadel, in so sami zapustili LD Ljubno, ter se vključili v sosednje družine, kjer ni bilo tako, drugi so spet izstopili iz lovske organizacije, eni pa niso klonili pred tem redom pa so bli kmalu izločeni. Odstranili smo lovške pse, ki so brez nadzorstva šarili po lovišču, prav tako tudi tiste, ki so bili ostri na srnjad. Znižali smo število psov na pet istrskih goničev in tri brake jazbečarje. Brakade smo odslej prirejali samo ob nedeljah in to samo enkrat letno v enem predelu lovišča, kar velja še sedaj. Opustili smo love s pritiskanjem, ter lovili srnjad samo na zalaz, čakanje in klic. Divjim lovcom smo s pomočjo LM zapolnili nad 30 pušk, pokončali roparice, napravili solnice, lovške steze, lovsko kočjo itd. Zanimivo je, kako se je stalež zajcev hitro dvigal po novem sodobnem urejanju lovišča. V letu 1956 je bilo odstreljenih 55 zajcev, v letu 1957 67, v letu 1958 96, v letu 1959 pa 130 zajcev in to z istim številom psov in po istem načinu lova. Pomniti pa moram, da sta v letu 1959 izpadli dve brakadi zaradi slabega vremena, ki bi gotovo pomaknili odstrel na 150 zajcev. Dokaz, da so tudi v hribovskih loviščih pogoji za zajce, če se z njimi pravilno gospodarijo. Stalež srnjadi je pri nas zadovoljiv, slaba je pa kakovost ter bo treba še veliko truda, da jo še kakovostno izboljšamo. V pretekli lovni sezoni smo imeli inozemskega gosta za lov na srnjad. Lani smo pred pričetkom srnjakove lovne sezone priredili obvezno preizkušnjo lovskih pušk risanic ter slabe izločili. Posledica je bila, da smo odstrel hitro izvršili, imeli znatno manj zgrešenih strellov, zastreljen pa ni ostal niti en kos srnjadi. V družini vlada sedaj red in zadovoljstvo, godrnjači so prepričani, da

je tak način lova pravilen in da se spleča divjačina prodati Lovski zadrugi, denar pa vložiti v lovišče, ki nam bo nudilo več lovskega užitka.

Rudi Navodnik

LD Apače

Utihnile so puške, lovska sezona je minila. Ostali so samo še spomini.

Apaška kotlina se razprostira ob desnem bregu Mure od Cmurka do Radgone. Dolino obkroža nizko gričevje, ki je zatočišče lisic in srnjadi.

Lovišče LD Apače je precej obširno. Najpomembnejša divjad sta zajec in fazan. Fazani se v glavnem drže ob Muri, jerebice pa v osrednjem delu kotline.

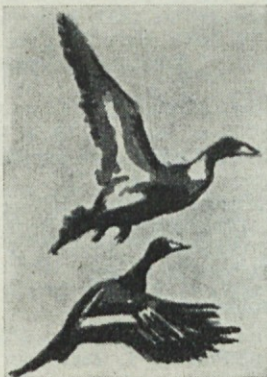
V hudih zimah so ob Muri tudi divje race. Tudi divjih golobov in prepelic je precej. Dolga leta so bile nadlega lisice, naseljene v starih rokavih Mure ter v pobočjih kotline. Tu in tam se sledi jazbec, ki pa zadnja leta čedalje bolj zgineva. Dovolj pa je še vrane zalege in precej ujed.

Najbolj se uničuje fazanji in jerebičji zarod ob košnji s kosilnicami. Tu bi bilo treba nekaj ukreniti v varstvo poljske perjadi. Velika nadlega v lovišču so klateči se psi, sem in tja tudi še divji lovci.

Občutiti je pomanjkanje dobrih psov. Divjad lovijo povečini v pogonih s strelci na stojščih.

Herbert Šefer
Murska Sobota

LD Braslovče je imela v zadnjem času več študijskih sestanov, ki so bili vedno dobro obiskani. Na zadnjem je predaval lovski tovariš Rojc iz Žalca o brakadah in pogonih. Pri tem nas je nepričakovano obiskal predsednik Lovske zveze Slovenije tovariš dr. Jože Benigar, ki nam je med zanimivim razgovorom dal tudi razna napotila za nadaljnje delo, zlasti glede lova.

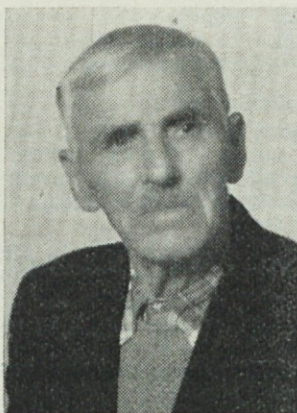
Teodor T. Drenig praznuje svojo 70-letnico. Kdo ljubiteljev športnih psov ne pozna jubilara, saj je v kinološkem svetu znan daleč preko domače meje. Več kot četrto stoletje sodeluje v vseh kinoloških organizacijah: 20 let je bil tajnik in vodja rodovne knjige Jugoslovanske kinološke zveze, za tem vodja rodovne knjige Kinološke zveze Slovenije in kar je še danes. Kot priznan strokovnjak je splošni sodnik za vse vrste psov, od 1953 dalje pa all-round sodnik.

Med okupacijo je rešil celoten arhiv Kinološke zveze Jugoslavije. Za svoje požrtvovalno delo ga je Kinološka zveza Slovenije od-

likovala z Zlatim znakom za kinološke zasluge, Lovska zveza Slovenije pa z Znakom za lovske zasluge. Je časten član Društva ljubiteljev ptičarjev in Kluba ljubiteljev jamarjev in terijerjev ter Kluba za nemške ovčarje in ostalih športnih psov v Zagrebu in Štajerskega kluba športnih psov v Grazu. Mimo tega je za svoje strokovno udejstvovanje prejel mnogo priznanj in pohval.

Jubilantu iskreno želimo, da še dolgo tako uspešno dviga ugled naše kinološke organizacije in kinologije.

Kinologi

Gregor Strnad, 88 letnik, je član LD Dobrepolje in 70 let lo-

vec. Spominja se, da je okoli 1900 zdražil občinsko lovišče Videm za 3 goldinarje letne zakupnine.

Razen v času okupacije, ko mu je okupator vzel puško, je ves čas ni odložil. Z vso družino, tremi sinovi in eno hčerko je aktivno sodeloval v osvobodilni borbi in večkrat mu je grozila smrt ob zidu. Toda vedno je še trden in se udeležuje vseh brakad in pogonov na prašiče.

Našemu častitljivemu lovskemu očaku in tovarišu želimo še mnogo zdravih in srečnih let v krogu lovskega tovarišev s puško na rami ter mu iskreno čestitamo k njegovemu življenjskemu jubileju.

LD Dobrepolje

UMRL JE LOVSKI OČAK, JAKOB MEDVED, STAR 92 LET

Od ustanovitve slovenske lovske organizacije je bil njen aktiven sodelavec in organizator, ki je v tedanji ponemčevani slovenski Štaterski, budil narodno lovsko zavest. Saj je samo v Pišecah pri tedaj nemčurskih Brežicah, deloval kot šolnik in ekonom skoraj pol stoletja. Lovec je postal zdavnaj pred ustanovitvijo slovenske lovske organizacije in ko je jel izhajati Lovec, je bil ves čas zvest in uvaževan sodelavec našega glasila.

Kot lovec s srcem, odličen šolnik in ekonom, je vzgojil dva rodova naprednih lovcev in gospodarjev, sadjarjev, vinogradnikov, vrtnarjev.

Po svojem strokovnem znanju, lovski pravičnosti in plemenitosti, je bil še posebej upoštevan in spoštovan v širokem krogu lovcev ter poznan od vseh, ki so prebirali naše glasilo.

Šele devetemu križu se je vdal in odložil puško in pero.

Za svoje sedemdesetletno delo v lovstvu je bil ob 50-letnici slovenske lovske organizacije odlikovan z Redom za lovske zasluge II. stopnje.

Svoje mirno življenjsko jesen je zadnja leta preživel v Vidmu-Krškem, kjer so ga mnogi lovci z največjim spoštovanjem spremili na poti v večna lovišča.

Slava častitljivemu lovcu in tovarišu!

LZ Videm-Krško

Julij Koder — 70 letnik je od 1919 aktiven član lovske organizacije in svoječasen njen odbornik in tajnik. Kot priznan kinolog je od 1921 član in častni član ter sodelavec Društva ljubiteljev ptičarjev, od 1929 splošni sodnik za vse vrste ptičarjev, od 1947 pa tudi za vse vrste šarivcev. Od 1950 je tajnik Kinološke zveze Slovenije in vodja Registra mladih psov. Več let je bil delegat pri Kinološki zvezi FLRJ.

Za svoje 40 letno zaslužno delo v kinologiji in s tem tudi v lovstvu je bil od Kinološke zveze Slovenije odlikovan z Zlatim znakom za zasluge na kinološkem polju in od Lovske zveze Slovenije z Znakom za lovske zasluge II. stopnje.

Jubilant je že 55 let lovec in v zvezi s svojim kinološkim delom z govorjeno in pisano besedo ter njegovim praktičnim zgledom kot vseskozi pravičen lovec, je vzgojil mnogo dobrih vodnikov psov in posebej lovcev za poljski lov.

Ob jubileju mu čestitamo in iskreno želimo, da bi še mnogo let tako uspešno in dobro deloval v prosep naše kinologije in lovstva.

Kinologi in lovci

UMRLI SO:

Egidij Praprotnik, član Lovskega društva Orlica, nenadno preminil, star 50 let.

LOVSKA KINOLOGIJA

PRIJAVLJENE PARITVE:

Lovski psi:

Kratkodlaki jazbečarji:

Ciba Podsljemenska JRJki 1182 — Dik JRJki 207, leglo je bilo 18. IV. 1960. Vzreditelj Pavel in Mile, Ljubljana, Aleševčeva 48.

Resasti jazbečarji:

Drina iz Udenboršta JRJri 1182 — Beg Jezeriški JRJri 814, leglo bo 13. maja 1960. Vzreditelj Janko Teran, pristava 6, pošta Križe.

Kokeršpanjeli:

Arija Soška JRŠk 31 V — Lelli Loi sk. № 2 RC 108/53, leglo je bilo 15. IV. 1960. Vzreditelj Anton Konič, Rožna dolina 118, Nova Gorica.

Bora JRŠK 218 — Robi JRŠK 248, leglo je bilo 7. IV. 1960. Vzreditelj Leopold Bohel, Ljubljana, Grampovčanova 15.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Bela Karlovška JRPki 818 — Don JRPki 1493, leglo bo 5. V. 1960. Vzreditelj Jenko Kocjan, Lipica pri Škofji Loki.

Bara JRPki 1421 — Iwan von Hanstein JRPki 1737, leglo je bilo 12. IV. 1960. Vzreditelj dr. Rado Pavlič, Ljubljana, Dalmatino-va ulica.

Bistra JRPki 1373 — Arab JRPki 373 A, leglo bo 13. V. 1960. Vzreditelj Franc Sevšek, Maribor, Strossmajerjeva 31. Cila Biljenska JRPki 1158 — Bor JRPki 1616, leglo je bilo 6. IV. 1960. Vzreditelj Rudolf Peric, Bilje 50, pošta Renče.

Nemški žimavci:

Drina Visoška JRPos 272 — Reks JRPos 53 I, leglo je bilo

25. IV. 1960. Vzreditelj Martin Klemenčič, Rabeljčja vas 10 pri Ptuj.

Lovski terijerji:

Besna Vrhovška JRLT 1025 — Čar Gorički JRLT 719, leglo bo 26. V. 1960. Vzreditelj Avgust Grčar, Ljubljana — Polje št. 103.

Bujna JRLT 677 — Hanko von Otscherhof JRLT 885, leglo je bilo 26. IV. 1960. Vzreditelj Drago Brus, direktor »Zore« Črnomelj.

Ruša Travnogorska JRLT 828 — Jago Pobreški JRLT 758, leglo je bilo 19. IV. 1960. Vzreditelj Andrej Ošlovnik, Pameče 18, p. Slov. gradec.

Jola Pobreška JRLT 837 — Boj JRLT 615, leglo je bilo 4. III. 1960. Vzreditelj Lojze Jelaršič, Vel. Mraševo 52, pošta Podbočje.

Kuna Pobreška JRLT 472 — Dante Baltia RMLT 988 vpis v JR v teku, leglo bo 5. V. 1960. Vzreditelj Ivan Caf, Maribor, ob Dravi 1.

Resasti foksterijerji:

Enka Škofjeloška RMFos 109 — Den Borski JRFos 109, leglo bo 26. V. 1960. Vzreditelji Minka Kušar, Ljubljana, Vidovdanska 1.

Čida RMFos 36 vpis v JR v teku — Den Borski JRFos 109, leglo je bilo 21. IV. 1960. Vzreditelj Adolf Galič, Obrežje 4, pošta Jesenice na Dolenjskem.

Braki jazbečarji:

Cila JRBj 736 — Agič Starodvorski JRBj 705, leglo je bilo 28. IV. 1960. Vzreditelj Franjo Cajnko, Kamnica 104 pri Mariboru.

Borka JRBj 686 — Agič Starodvorski JRBj 705, leglo bo 17. V. 1960. Vzreditelj Jože Jurečič, Vel. Mraševo 54, pošta Podbočje.

Biba JRBj 856 — Ago JRBj 827, leglo je bilo 26. IV. 1960. Vzreditelj Zdravko Kosmač, Volaka 16, pošta Gorenjavas.

Dida Poljčanska JRBj 658 — Bek JRBj 907, leglo je bilo 24. IV. 1955. Vzreditelj Drago Brus, direktor »Zore« Črnomelj.

Aga Starodvorska JRBj 679 — Brin JRBj 405, leglo je bilo 15. IV. 1960. Vzreditelj Maks Pintar, Kočevje, Trata 54.

Dika RMBj 880 vpis v JR v teku — Agič starodvorski JRBj 705, leglo bo 7. V. 1960. Vzreditelj Juvan Fortunat, Dravograd št. 23.

Beba JRBj 737 — Lovko Ratiovski JRBj 770, leglo bo 15. V. 1960. Vzreditelj Alojz Vezjak, Spodnje Poljčane št. 33.

Flora JRBj 355 — Bürschl a. d. Kuppergrund JRBj 625, leglo bo 9. V. 1960. Vzreditelj Jakob Orešič, Kovača vas pošta Slov. Bistrica.

Luna von Schacht JRBj 552 — Bürschl a. d. Kuppergrund JRBj 625, leglo bo 13. V. 1960. Vzreditelj inž. Julij Uršič, Maribor, Ribniško selo št. 23.

Alma JRBj 643 — Lovko Ratiovski JRBj 770, leglo bo 3. V. 1960. Vzreditelj Franc Orešnik, Savina 37, pošta Ljubno ob Savinji.

Besna JRBj 507 — Jup JRBj 836, leglo je bilo 11. IV. 1960. Vzreditelj Anton Udovč, Celje, Selce 30.

Črna JRBj 840 — Agič Starodvorski JRBj 705, leglo bo 3. V. 1960. Vzreditelj Matija Klančar, Smartno na Pohorju 23.

Resasti istrski goniči:

Bistra JRGri 689 — Belin RMGri 314 vpis v JR v teku, leglo je bilo 16. IV. 1960. Vzreditelj Slavko Kovač, Celje, Cesta na grad št. 31.

Kratkodlaki istrski goniči:

Avša JRGki 1255 — Belko JRGki 1106, leglo bo 14. V. 1960. Vzreditelj Franc Kovač, Kot 77, pošta Semič.

Ruska Travnogorska JRGki 2786 — Dendi JRGki 1573, leglo bo 15. V. 1960. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Zvezda Travnogorska JRGki 726 — Čapko JRGki 1569, leglo bo 22. V. 1960. Vzreditelj Lovska

družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Ajka JRGki 943 — Čapko JRGki 1569, leglo bo 8. V. 1960. Vzreditelj Franc Pelc, Lipa 14, pošta Struge na Dolenjskem.

Posavski goniči:

Cita JRGp 2263 — Atos JRGp 783, leglo je bilo 27. IV. 1960. Vzreditelj Mirko Koprivc, Zagorje ob Savi, Trbovljska cesta 2.

Čada JRGp 2266 — Azor JRGp 2632, leglo je bilo 29. IV. 1960. Vzreditelj Štefan Taškar, Zagorje ob Savi, Farčnikova kol.

Bora JRGp 1470 — Rek JRGp 2241, leglo bo 15. V. 1960. Vzreditelj Ivan Konečnik, Gradišče 11, pošta Slovenjgradec.

KZS.

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»KAJŽERSKA« za nemške ovčarje, lastnica Marija FILIPIČ, Slovenska Bistrica, Trg svobode št. 6.

»MOČILNIK« za službene in športne pse, lastnik Anton RIZMAN, Verd št. 100, pošta Vrhnika.

»PODLIPA« za službene in pastirske pse lastnik Janez Hojan, Vrhnika, Stara cesta št. 53.

»TROGIRSKA« za športne in službene pse, lastnik Emil ČELEŠNIK, Vrhnika, Ljubljanska cesta št. 2.

KZS

NOVI KINOLOŠKI SODNIKI

Za oceno zunanosti in delo vseh vrst nemških ptičarjev: Pavel CVENKEL, Ljubljana, Kernikova ulica št. 8.

Za oceno zunanosti in dela brakov jazbečarjev: Miloš KELIH, Lesce št. 177 pri Bledu.

Za oceno zunanosti in dela vseh vrst goničev: Marko BULC, Ljubljana, Zupančičeva ulica številka 7/III. Dr. Svatopluk ZUPAN, Ljubljana, Staničeva ulica št. 5.

KZS

LOVSKE LATINSKE IN ŠALJIVE

Razumljivo

Lovca sta lovila race. Po lovu kreneta v gostilno. Kljub mokri obleki, zadovoljen pravi prvi drugemu: »Po takem lovu se čutim čisto prerojenega, pa ne vem zakaj.« Drugi zamrmra: »Zakaj? Si se pač pošteno skopal.«

K. F.

Dolge cevi

Zajček skoči iz loža in teče ob krogu, ki se šele zapira, proti luknji, vendar malo predaleč.

Prvi lovec: Užge prvič, drugič — nič!

Drugi lovec: Prva cev — cek — »o hudič« — (druge ne pri-tisne).

Tretji lovec: Meri, pa povesi puško in zakliče zadnjemu oziroma prvemu, ki zapira krog: »Daj ga ti, ki imaš najdaljše cevi!«

K. R.

Gost: »Natakar, tale divjačina ima pa nekak okus...« Natakar: »Nemogoče, ker je kozel.«

K. F.

»Kako, Tonca, da imaš danes žeto, v nedeljo?«

»Veš, Franca, na zajce so šli lovci, pa so srečali, pravijo, medveda. Sedaj čakajo, da bodo šli čedni domov.«

PETELIN Z LOVSKIM ZNAKOM

(nadaljevanje in konec iz 7. št. Lovca str. 192)

Drugo pomlad sem v Humiču naskakoval petelina in ga ustrelil z visoke bukve. Lovčeve občutke ob takem dogodku poznate. Gledal, gladil in božal sem ga, kar se prst dotakne nekaj kovinastega. V perut je imel zataknjen lovski znak z mojega klobuka, ki mi ga je preteklo pomlad odnesel mršnik. Ko sem v jeseni ustrelil še jereba, sem imel zopet vse svoje »naglavne« lovske insignije.

-0-

ZAJEC IN SLIVOVKA

Nekoč pred vojno smo lovili v Starem žlebu pri Rimskih toplicah. Bil je lep, a mrzel dan. Psi so se pridno oglašali in gonili in tudi strellov je bilo precej. Blizu mene je stal prijatelj Arnold in je tudi streljal. Ko sem prišel po odtrobljeni brakadi z uplenjenim lisjakom do Arnoldovega stojišča, sem ga našel pri kurišču — to ima on rad, ne toliko, da bi se grel, ampak iz nagona — atavizma pravi on —, na bukvi pa je visel zajec. »No, si ga?« »Da, toda kako! Psi so bili takoj za zajcem in ko je skočil na kolovoz, je z drugim skokom bil na kurišču in odtod na mojem nahrbtniku, ki leži tamle onkraj kurišča. Hitro sem počil za njim, pa je obležal.« Zajec je bil res nekoliko osmojen. Ko sva ga ogledala, mi je Arnold ponudil požirek stare slivovke, ki je tako lepo dišala okrog njegovega

stojišča. Stopil je proti nahrbtniku, iz katerega zadnjega žepa se je svetil zamašek njegove lepe ploščate stekleničke. Prijel ga je in potegnil — sam zamašek brez stekleničke. Pogledal je v žep nahrbtnika, v katerem so rožljali drobci steklenice in se precejala slivovka. Pri pregledu sva ugotovila na nahrbtniku 6 malih luknjic, ki so jih napravile šibre namenjene zajcu. Čestital sem mu k dobremu strelu in na zadnjem pogonu pri Purgu je bilo dosti snovi.

-0-

Sobna dresura

Moj foksterijer Davor je bil dober uporabnosten pes. Nesreča je hotela, da je svojo jamarsko kariero končal v rovu.

Vzredil sem naslednika in začel šolo z njim, kot s prvim. Dolgo nisem dobil primerne žrtve za prvi nastop. Končno le enkrat na večer. Ker pa sem hotel ta poskus napraviti v zaprtem prostoru, sem računal na verando, ko bodo že vsi odšli k počitku. In res, mucka izpustim iz nahrbtnika in takoj sem ugotovil, da prostor ni primeren za moj namen. Ni preostajalo drugega kot v kuhinjo. Tam se je začel pravcati direndaj. Gučka in muca sta skakala povsod drugje kakor sem mislil. Skušal sem miriti zaradi nočnega miru, pa ni šlo. Že sem mislil, da je Gučka prijela, pa se muc požene preko pomivalne mize visoko v okno in naravnost v petnajstlitrsko posodo vkuhanega paradižnika, nato iz posode po divanu — »paradižnikova sled«. Gučka prime, a ga ni utegnila stresti. Brž nazaj v nahrbtnik ter z vso gospodinjsko spretnostjo zabrisati sled. Ker pa je bil ropot le prehud, ni bilo moč vsega prikriti. Začela se je dresura v drugi obliki z zapovedjo: »Jedel boš ta paradajz, dokler ga ne zmanjka, drugega ne bom kupovala.« Sprjazniti sem se moral, da muca ni za hišno dresuro psa, paradižnik pa je juhi za — aromo.

Štajer

Boj srakam in vranam

Mihec, še neizkušen mladič, je postal vnet lovec — zatiralec škodljivcev v lovišču LD Bresnica niže Ptuja. V pomladanskih dneh je oprezoval ob povratku z dela, kje gnezdi sroke, vrane ter kam zahaja kak maček ali pes na rop. Lov za točke se je začel neizprosno. V svoje pohode je vključil še svoja sinova, tako da je po gozdu stopala oborožena trojka: Mihec s puško kal. 12, starejši sin, dijak s 7 metrov dolgo lestvo,

mlajši, nižješolec z dolgo preklo s kavljem.

Mihčeva ženica je pridno skrbela za dom in za pod zob, zato pa možu zabičila, da je treba piščančke pasti, oziroma varovati pred roparji. Toda piščeta so tekala po dvorišču in travnikih brez nadzorstva in zato sleherni dan izginjala. Mihcu ni bilo več obstanke in spanja. Tretji dan trije, četrti dan štirje manj. Ob povratku z dela ga je »prekla« kar na pragu čakala z ultimatom: ali pobiješ te sračje vrage ali pa oba s »preklo« od hiše. Ves gluh od pridig je s sinoma razdiral prazna gnezda in se gnal za roparji, ki jih ni mogel izslediti. Noben ptič si ni več upal na dvorišče. Peti dan, preden je odhajal na delo, je ves zatopljen v skrbi in strahu pred ženo šel pogledat v hlev k živini, ki edina mu še ni bila sovražna. Kako napraviti konec, razvozlati zagonetko ter doseči mir z ženo in zopet utrditi ugled lovca. Mihec je globoko premišljevalno mirno in nemoteno prežvekoval. Čez nekaj trenutkov se voliču pocedi krvava slina iz gobca. Sedaj še tu napast, sigurno je povl, ko je še pogledal voliča, ki je žrl žico ali žebelj ter se ranil v gobcu. Kot praktik mu avtomatično odpre gobec in čudo, prežvekoval je zadnje ostanke 14. piščanca. V sveti jezi in hkrati veselju potegne gmoto z gobca ter zmagoslavno nese pokazat ženi, da bo videla kdo, kaj in kako. Ultim se je spremenil toliko, da je ob prvem sejmu romal volič iz hiše. Mihec pa je ostal, s puško in preklo, spet poln lovske zavesti.

Pouk iz tega: ne obrekujte lovca pred koncem lova!

Joško Korpar, Isluševci

ZEJA

Dušan H., ki je težko prenašal žejo, je začel tarnati in me nago-varjati, da bi načela zelenko, ki je kazala vrat in dulec iz njegovega nahrbtnika. Tolažil sem ga, da bova kmalu pri studenčku. Tam se je Dušan vrgel, ne da bi odložil nabrtnik, na vse štiri in srkal iz nizkega žleba hladno vodo. Naenkrat sem opazil, da je zamašek zdrknil iz dulca, za njim pa je pritekel cviček ter se zlival v jarek. Prizor mi je končno izsilil glasen smeh. Vprašujoče me je pogledal, pri tem pa je zavohal vino. Hitro je snel nahrbtnik in razkril nesrečo. Besen je potegnil na pol prazno steklenico, jo nastavil na usta in izpraznil do dna. »To je plačilo za škodoželjnost«, je pristavil in nadaljevala sva pot — jaz s suhimi usti.

-0-